

РЕГИОНАЛЕН ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ – ДОБРИЧ

**ДОКУМЕНТИ ЗА ДОБРИЧ И
ДОБРИЧКО,
СЪХРАНЯВАНИ ВЪВ ФОНДОВЕТЕ
НА ДЪРЖАВЕН АРХИВ - РУСЕ**

Съставители: Тодор Билчев, Цветомира Димитрова
Редактор: Цветолин Недков
Рецензент: Камелия Койчева

Издателство
gabriell-e-lit

София, 2021

© Тодор Билчев, Цветомира Димитрова, съставители, 2021
© Габриела Цанева, корица, 2021
© Издателство *gabriell-e-lit*, 2021
ISBN 978-619-7520-79-8 - pdf
ISBN 978-619-7520-80-4 - ePub

Богатството на документалния масив на Държавен архив – Русе провокира в нас една прекрасна идея да съберем и представим на любознателния добрички читател по възможно най-достъпния и интересен начин всички документи за Добричкия край. Както е известно Русе, по ред исторически обусловености, дълго време е първенстващ в много отношения сред градовете в държавата. Това и поредица подобни обстоятелства създават реални предпоставки тук да бъде съсредоточена както една солидна интелигенция, така и да бъде създадена една на високо европейско равнище икономическа, търговска, обществена и политическа класа, която идва от всички краища на България и тук реализира своите високи възможности. Пребивайки във вилаетския град, а и след него, всички тези личности, дружества и организации създават със себе си и документи, които остават в града ни и до днес, и които, конкретно за Добричко, сега започваме пред вас да представяме.

От съставителите

**ИЗДАНИЕТО СЕ ОСЪЩЕСТВЯВА С ФИНАНСОВАТА
ПОДКРЕПА НА ОБЩИНА ГРАД ДОБРИЧ**

I. ОБЩЕСТВЕНО-ПОЛИТИЧЕСКИ ЖИВОТ

От епохата на Античността са най-старите археологически останки на територията на град Добрич. През Ранното средновековие тук съществува за кратко време неукрепено старобългарско селище. Сегашният град възниква през XVI век под името Хаджиоглу Пазарджик. Легендата разказва, че Добрич е основан от богатия търговец Хаджиоглу. Според историческите извори града е създаден от огузки род със същото име. В тях той е споменат като малко село с 14 домакинства. Само след четвърт век в документите селото присъства вече като град, а след още половин столетие и като център на обширна каза. Разположен на важен стратегически път, свързващ центъра на Османската империя с отвъддунавските земи, Добрич бързо се превръща в оживен земеделски и търговско-занаятчийски център. А през XIX в. се прочува и със своя ежегоден панаир, който привлича търговци от всички краища на империята.

Хаджиоглу Пазарджик е освободен от османско владичество на 27 януари 1878 г. от части на Долнодунавския руски отряд с командир генерал-лейтенант Аполон Цимерман. На 19 февруари 1882 г., по настояване на своите граждани, той е преименуван на името на българския владетел Добротица, който през XIV в. управлява Добруджанското деспотство.

По време на румънското владичество (1913-1916 и 1919-1940 г.) той е един от центровете на националноосвободителните борби на добруджанци. Добрич е завзет от български войски на 4 септември 1916 година, по време на Първата световна война. В дните между 5 и 7 септември 1916 година тук се водят кръвопролитни сражения за отбраната на града от румънско-руско контранастъпление, останали в българската история като Добричката епопея. Руската казашка дивизия, командвана от генерал-лейтенант Леонтович, е разбита от кавалерията на генерал Иван Колев, комуто се приписват известните думи: „На чувството на уважение към русите трябва да противопоставим обичта към България!“.

С подписването на Крайовския договор на 7 септември 1940 г. Южна Добруджа се възвръща към България. На 25 септември българските войски влизат в града и затова този ден е обявен за официален празник на Добрич.

От 25 октомври 1949 година Добрич е преименуван на Толбухин, на името на съветския маршал Фьодор Иванович Толбухин, командващ Трети украински фронт, който освобождава България през 1944 година. От 19 септември 1990 година с президентски указ е възстановено старото име – Добрич. През епохата на Новото време градът запазва значението си на административен, стопански и културен център на Южна Добруджа.

1. Общественици и обществени организации

Както по-горе посочихме, Хаджиоглу Пазарджик е освободен от османско владичество на 27 януари 1878 година. "...А кой знае, може би защото Добрич е бил четири пъти "освобождаван", - посочва през 1996 г. видният българин емигрант Петър Увалиев - жителите му естествено са стигнали до пълнолетна свобода, която естествено подканя колективното им историческо подсъзнание свободно да почита почитта... Добричката почит съчетава признанието с милосърдието и затова до заслужено прославените нарежда незаслужено забравените. Поради тази си отлика този малък град до сам ръба на Европа е град европейски...".

И именно този европейски Добрич ние тук вече започваме да ви показваме. А той, по отношение най-напред на населението, изглеждал така:

- 1872 г. - 14000 жители
- 1876 г. – 18160 жители
- 1887 г. - 10717 жители
- 1910 г. – 17146 жители
- 2011 г. - 91030 жители
- 2015 г. – 86292 жители

И така нататък до днешната 2020 г., за която все още нямаме сведения. А документа, който притежаваме е от Константинополската конференция от 1876 г. и представлява това:

The image shows two pages of a handwritten document, likely a population register or census data from the Constantinople Conference of 1876. The text is written in Cyrillic and includes a purple circular stamp on the left page. The document lists population figures for various regions, including:

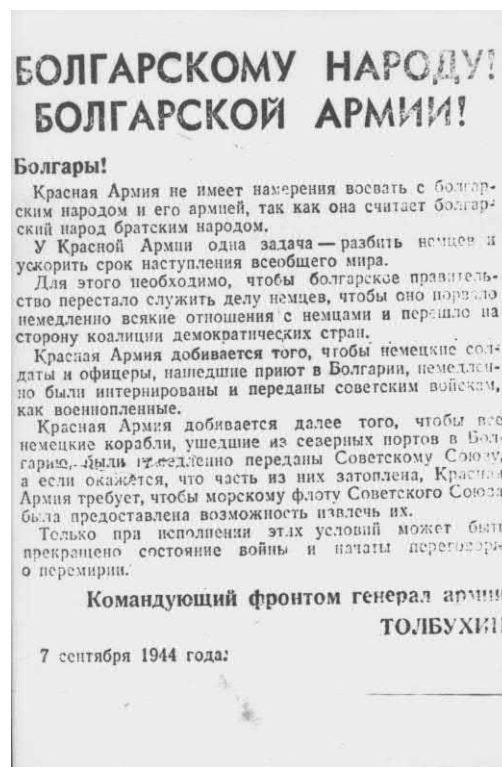
Region	Population	Percentage
Варненски	18,160	76%
Бургаски	10,717	76%
Пловдивски	17,146	76%
Софийски	9,103	76%
Врачански	8,629	76%

Сн. 1, 1-а - ДА – Русе, Ф. 44К, оп. 1, а.е. 73, л. 20 - 21 – Народнонаселение Болгарии по карте, предоявленной Константинопольской конференции 1876 г. – Варненский санджак – кааза Базарджик (Хаджиоглу – б.а.) – 4200 християни (нофузи), 13960 мюсюлмани (нофузи) , процентное отношение – 76 % мюсюлмани

И така, от османското владичество и следосвобожденската добричка действителност, сега отиваме в една по-нова епоха, която дори променя името на града с това на прославения съветски маршал Фьодор Иванович Толбухин

Документално той присъства в Русенския архив със запазеното негово обръщение към българския народ така:

Сн. 2 - ДА – Русе, ф. 1479, оп. 1, а. е. 258, л. 13 – Обръщение на ген. Толбухин към българския народ, б. д.

А по-нататък, преди да се потопим изцяло в новата, социалистическа вече, добричка действителност, нека направим един плавен преход към нея с дълбоко свързвания с Добрич и Добричко, или по-точно вече Толбухин и Толбухинско наш дарител Димитър Ангелов така:

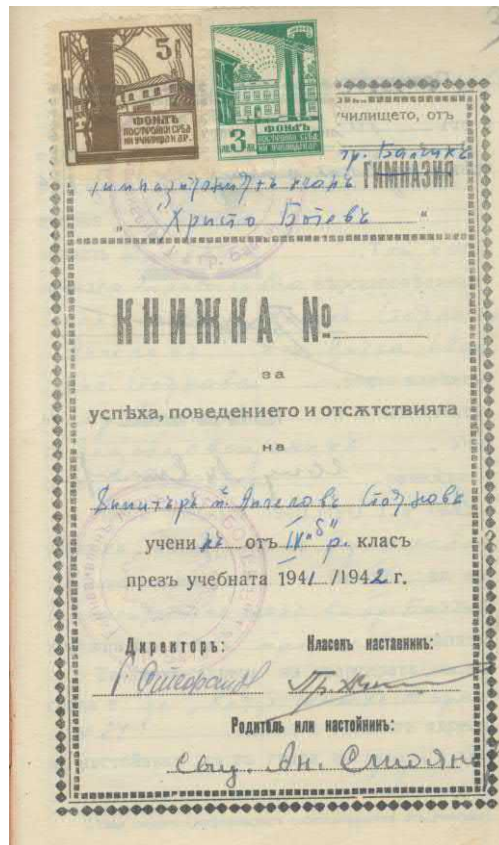
Сн. 3 и 4 - ДА – Русе, ф.1512, оп. 1, а. е. 92, 93 -Абитуриентска снимка на Д. Ангелов и Снимка на Д. Ангелов като оркестрант, б. д.

Димитър Ангелов е юрист, директор на Дома на културата на транспортните работници, лектор към дружество "Георги Кирков", председател на Съюза на репресираните след 9 септ.1944 г. - клон Русе, фотолобител. – док. 1924 – 2015 г.

Димитър Ангелов Ангелов е роден на 10 ноем.1927 г. в Русе. Завършва средното си образование в гр. Толбухин (дн. Добрич) през 1948 г. Учи право в Софийски университет, но не завършва поради обвиненията в шпионаж в полза на Англия и Америка по делото „Букуров”, базиращи се на познанството на Димитър Ангелов с "придворния" художник Васил Букуров. Димитър Ангелов е осъден от Народния съд и излежава присъдата си във Варненския затвор и подземен гризутен рудник „Маршал Толбухин” на концентрационен лагер Богданов дол. Продължава следването си през 1953 г. задочно, като едновременно работи като музикант. През следващите години е директор на Музикалната школа за деца при Дома на културата на работниците от транспорта и съобщенията – Русе. Юрисконсулт е на Изпълнителна агенция „Проучване и поддържане на река Дунав” Русе и в русенските предприятия „Зита” ; „Бимас” ; "БОР" и "Александър Атанасов", Русенска държавна опера и др. След промените през 1989 г. е председател на Съюза на Репресираните в България след 09.09.1944 г.- клон Русе. Занимава се с художествена фотография. Взема участие в много фотоизложби, печелейки награди. Димитър Ангелов е удостоен с множество отличия, сред които сребърния знак на Съюза на юристите в България, златно отличие на Дружеството за разпространение на научни знания „Ге-

орги Кирков” и др. Димитър Ангелов умира на 26 ноем. 2014 г. – ДА – Русе, ф. 1512, оп. 1, 158 а. е.

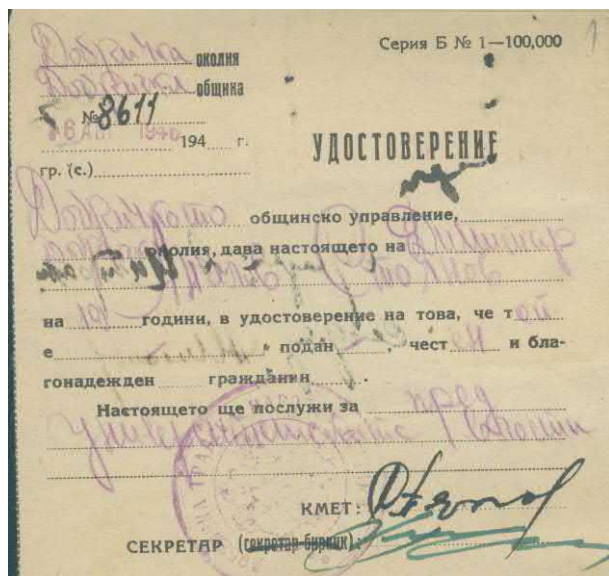
Започваме неговото документално представяне с ученическите свидетелства на Д. Ангелов от Балчик и Добрич.

Сн. 5 - ДА – Русе, Ф. 1512, оп.1, а.е. 8, л. 3 - Ученическа книжка от Гимназиален клон „Христо Ботев” – Балчик на Димитър Ангелов. – 1941 – 1942 г.

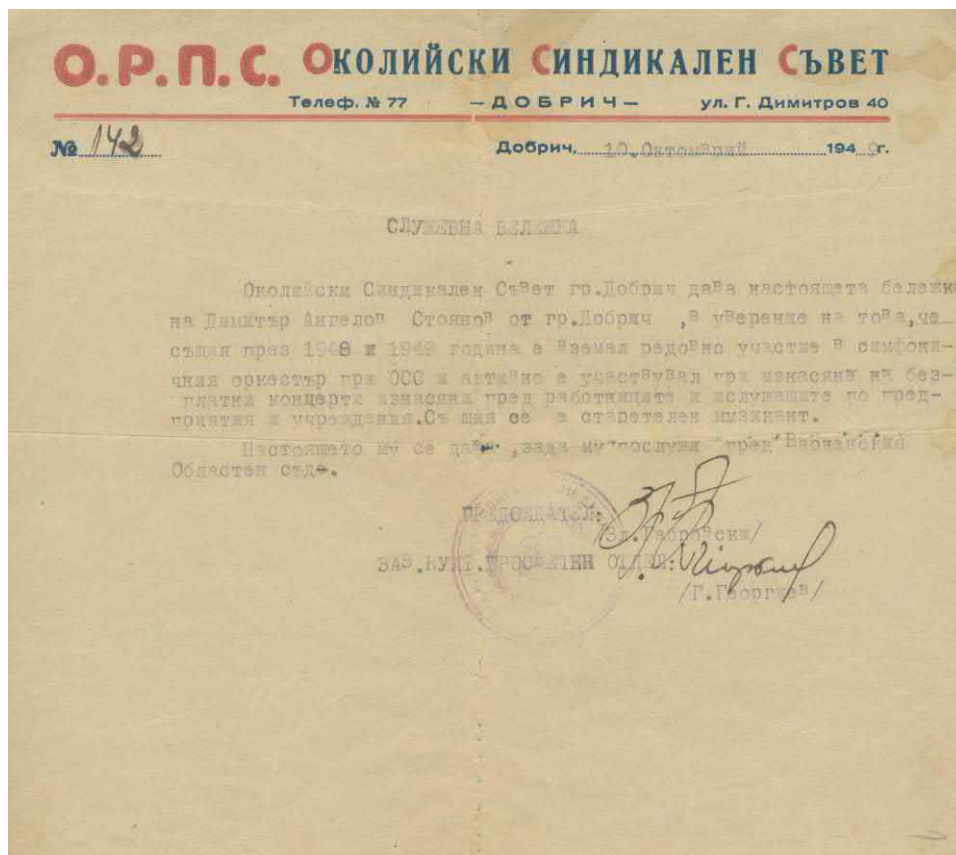

Сн. 6 - ДА – Русе, ф. 1512, оп. 1, а. е. 11, л. 1. Свидетелство за зрелост от Народна мъжка гимназия „Свети Кирил и Методий” – Добрич на Димитър Ангелов. – 1946 – 1947 г.

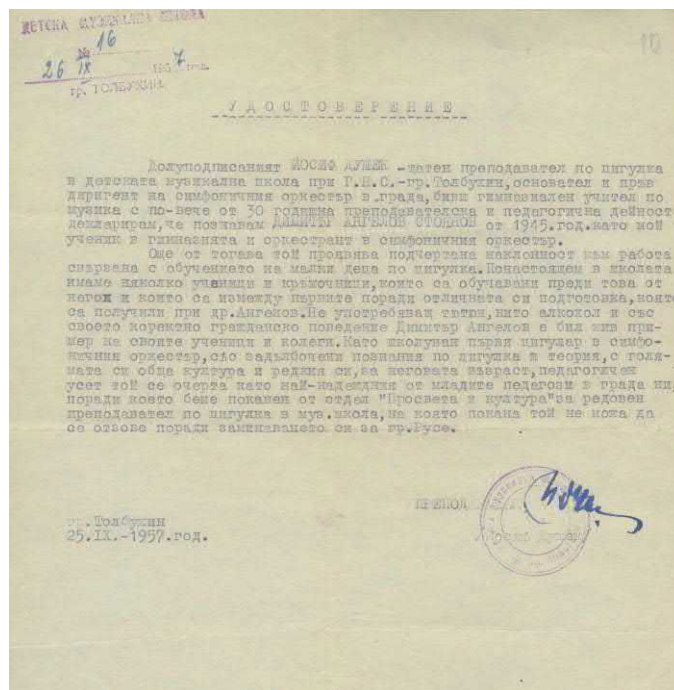

Сн. 7 - ДА – Русе, ф. 1512, оп. 1, а. е. 12, л. 1. – Удостоверение от Добричкото общинско управление на Димитър Ангелов като честен и благонадежден гражданин. – 2 л. – 1946 – 1947 г.

И продължаваме с музикалното му присъствие.

Сн. 8 - ДА – Русе, ф. 1512, оп. 1, а. е. 68, л. 1 – Службена бележка от ОРПС Околийски синдикален съвет – Добрич за редовно участие на Димитър Ангелов в Симфоничния оркестър при ОСС – Добрич. 1949 г.

Сн. 9 – ДА – Русе, ф. 1512, оп. 1, а. е. 68, л. 10 – Удостоверение от Йосиф Душек, преподавател по цигулка в Детска музикална школа при ГНС – Толбухин за дейността на Димитър Ангелов като образцов преподавател там. 1957 г.

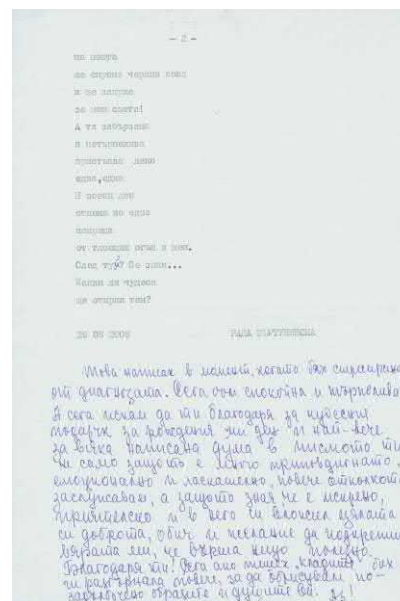
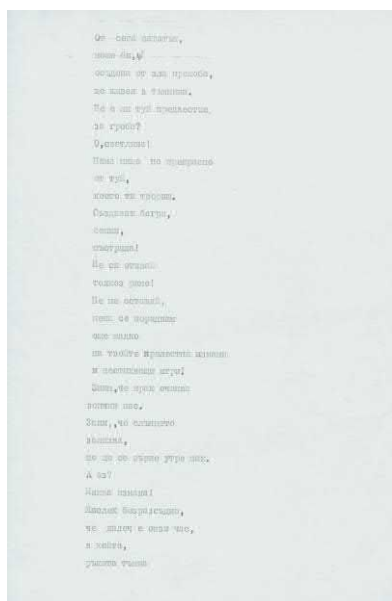
Сн.10 – ДА – Русе, ф. 1512, оп. 1, а. е. 68, л. 12 – Обява за концерт в Добрич с участието на Д. Ангелов. б. д.

След хоровете идва ред на видната добричка писателка и интелектуалка, приятелка на Димитър Ангелов, Рада Въртунинска, чиито документи за и от нея, присъстващи във фонда на нейния приятел по-нататък ви представяме. Първо започваме с тази нейна статия:

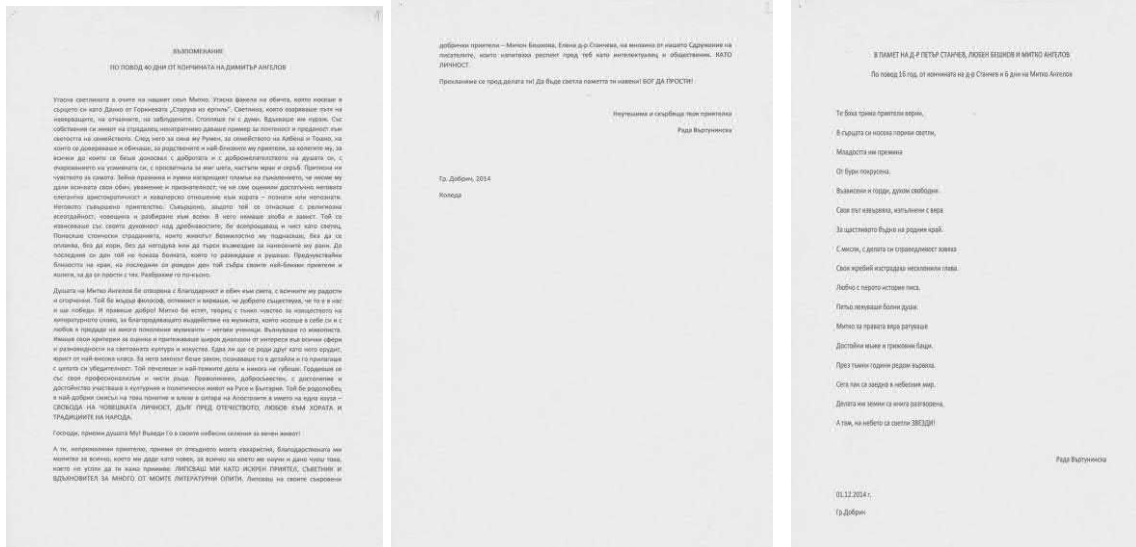
Сн.11 – ДА – Русе, ф. 1512, оп. 1, а. е. 146, л. 43 - Статия от Рада Въртунинска „Свободата в Добрич дойде преди 71 г.“, отпечатана във в. „Първи частен областен всекидневник” – Добрич, б. д.

Следва интересното нейно стихотворение с приятелски слова към Д. Ангелов

Сн. 12 и 13 – ДА – Русе, ф. 1512, оп. 1, а. е. 146, л. 1, 2 – Стихотворението

А след него и възпоменателното слово и стихотворение от Р. Въртунинска по повод 40 дни от смъртта на Д. Ангелов

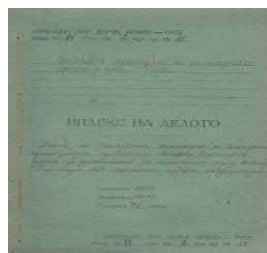
Сн.14, 15 и 16 – ДА – Русе, ф. 1512, оп. 1, а. е. 36, л.1, 2, 3 – Словото и стихотворението

За Рада Въртунинска може още много да се говори, но в тази книга се задоволяваме само с това, което притежаваме. Като за финал поместваме и тази нейна снимка, за да се види нагледно за кого наистина става реч в изречените от нас дотука слова.

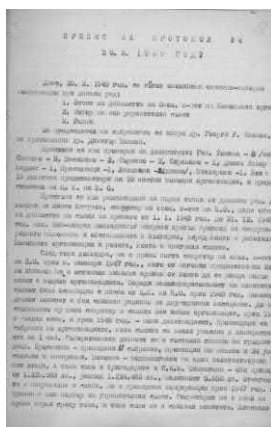

Снимка на Р. Въртунинска

А след Рада Въртунинска, вече наистина се втурваме стремглаво в добричката социалистическа действителност, която още през 1948 г. изглежда така:

Сн.17 – ДА – Русе, Ф .81, оп. 2, а. е. 15 - Досие на Околийския комитет на Помощната организация на ОФ - Генерал Тошево. 1948 – 1949 г.

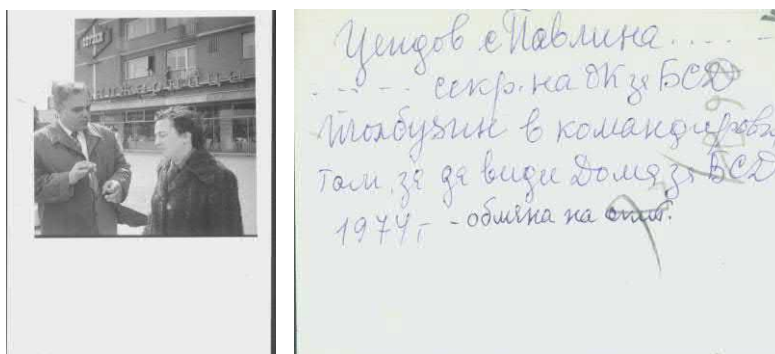
Сн.18 – ДА – Русе, Ф.81 ,оп. 2, а. е. 15, л. 11 - Протокол от отчетно – изборна конференция на Помощна организация на ОФ – Генерал Тошево. – 1949 г.

След което влизаме в толбухинския, вече, Дом на българо-съветската дружба, чийто интериор през 1975 г. представлявал това:

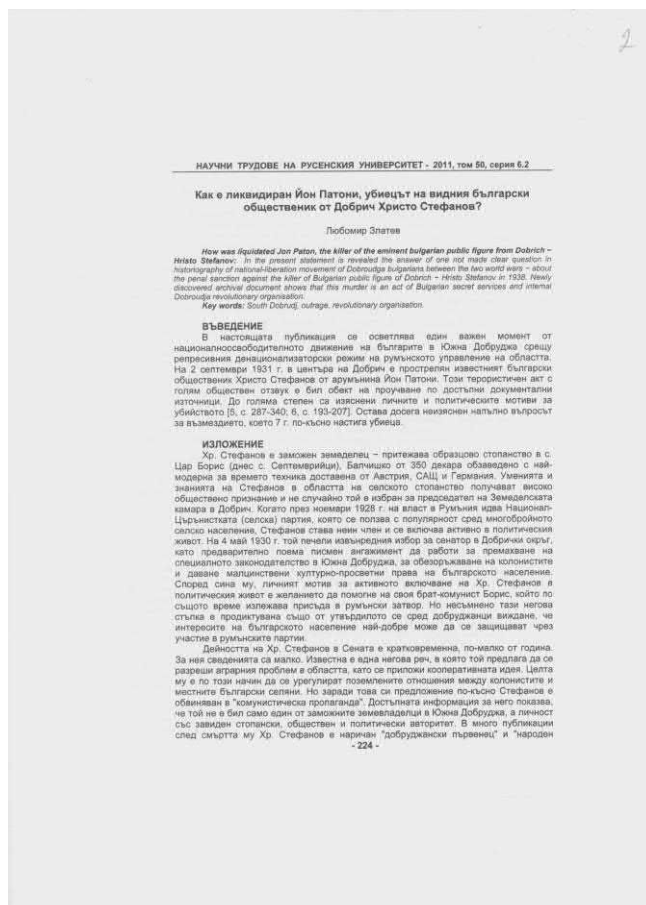
Сн. 19 – ДА – Русе, Ф. 788, оп. 8, а. е. 14249 – Гр. Толбухин – интериор от Дома за българо-съветска дружба – 1975 г.

А според запазената от нашата дарителка Олга Балабанова снимка на секретаря на ОК на БСД в Толбухин, през 1974 г. той се казвал Георги Цендов и изглеждал така:

Сн. 20 – ДА – Русе, ф. 1187, оп. 1, а. е. 54. л. 1, 1 – гръб – Снимка на Георги Цендов със секретаря на Окръжния комитет за Българо-съветска дружба – Толбухин (дн. Добрич).
Полуфигури. – 1974 г.

А за финал, една статия на русенския научен работник Любомир Златев ни разказва как е бил ликвидиран Йон Платони, убиеца на видния добрички общественик Христо Стефанов

Сн. 21 – ДА – Русе, ф. 1478, оп. 3, а. е. 34. – Статия от Любомир Златев „Как е ликвидиран Йон Патони, убиецът на видния български общественик от Добрич Христо Стефанов“, публикувана в сб. „Научни трудове“, т. 50, серия 6.2. – 2011 г. – 6 л.

Христо Стефанов е роден на 8 август 1887 г. в Котел. По време на Балканската война се сражава като запасен офицер на фронтовата линия, а през Първата световна война е военен агроном. От този момент нататък Христо Стефанов отдава своите сили и енергия на земята и на хората в Добруджа.

Неговото стопанство в Добричко обхваща 350 ха земеделска площ. В него се използва най-модерната за времето си техника, доставяна от Австрия, САЩ и Германия, а получаваните високи резултати му носят славата на едно от образцовите стопанства в района. Към средата на 20-е години на миналия век Стефанов се насочва и към общественото поприще. През 1927

г. е избран за председател на Земеделската камара в Добрич. Две години по-късно той спасява от глад след лоша стопанска година добруджанци, като доставя от Банат зърнени храни на ниски цени за посев и храна.

През ноември 1928 г. Стефанов се включва активно в политическия живот като член на управляващата тогава в Румъния Национал-църънистка (селска) партия. Този негов избор несъмнено е свързан с все по-популярното сред добруджанци разбиране, че за българската кауза може и трябва да се работи и чрез румънските партии. На 4 май 1930 г. той е избран за сенатор от Добрички окръг. Дейността му в Сената трае по-малко от година, но за това време Стефанов се бори за справедливото решаване на поземления въпрос в областта. Участва и в подготовката на Първия конгрес на българското малцинство в Румъния.

На 2 септември 1931 г., към 18.30 часа той е убит в центъра на Добрич. Убиецът стреля от упор и дори не прави опит да избяга. Повален на улицата от револверните изстрели, Стефанов издъхва на път към болницата. Погребението на Христо Стефанов в Добрич се превръща във внушителна българска манифестация. В знак на протест и траур всички български магазини, работилници и кантори в града са затворени, а хиляди хора изпращат българския сенатор до неговия последен дом.

Паметникът на Хр. Ангелов в Добрич

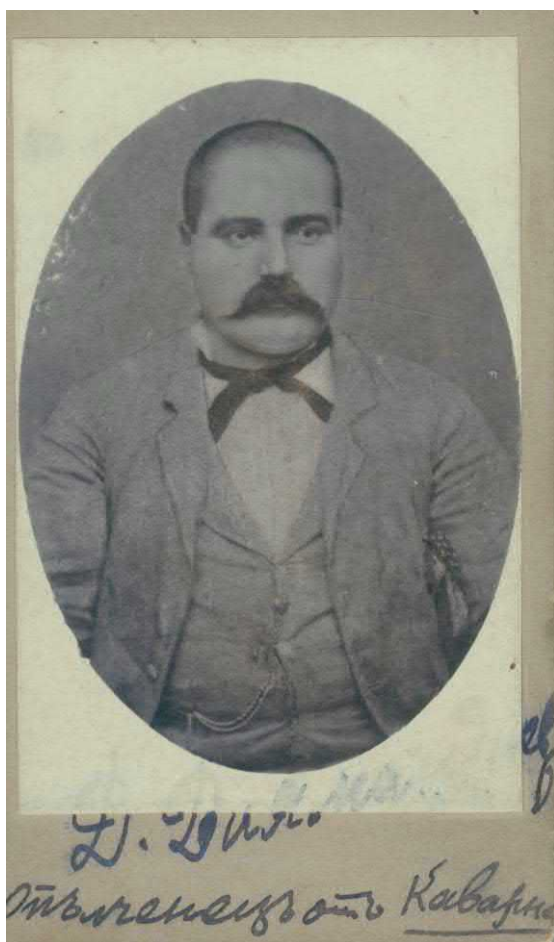
Така връзката Русе – Добрич става още по-крепка, а ние вече се прехвърляме към втората подглава от първата глава на нашата книга.

2. Поборници, опълченци, участници във войни и бунтове

Непосредствено след Освобождението много от участниците в националноосвободителното движение, макар че се сблъскват с твърде противоречивата житейска действителност, се включват активно в обществено-политическия живот на страната. Връзките с ветераните от освободителна-

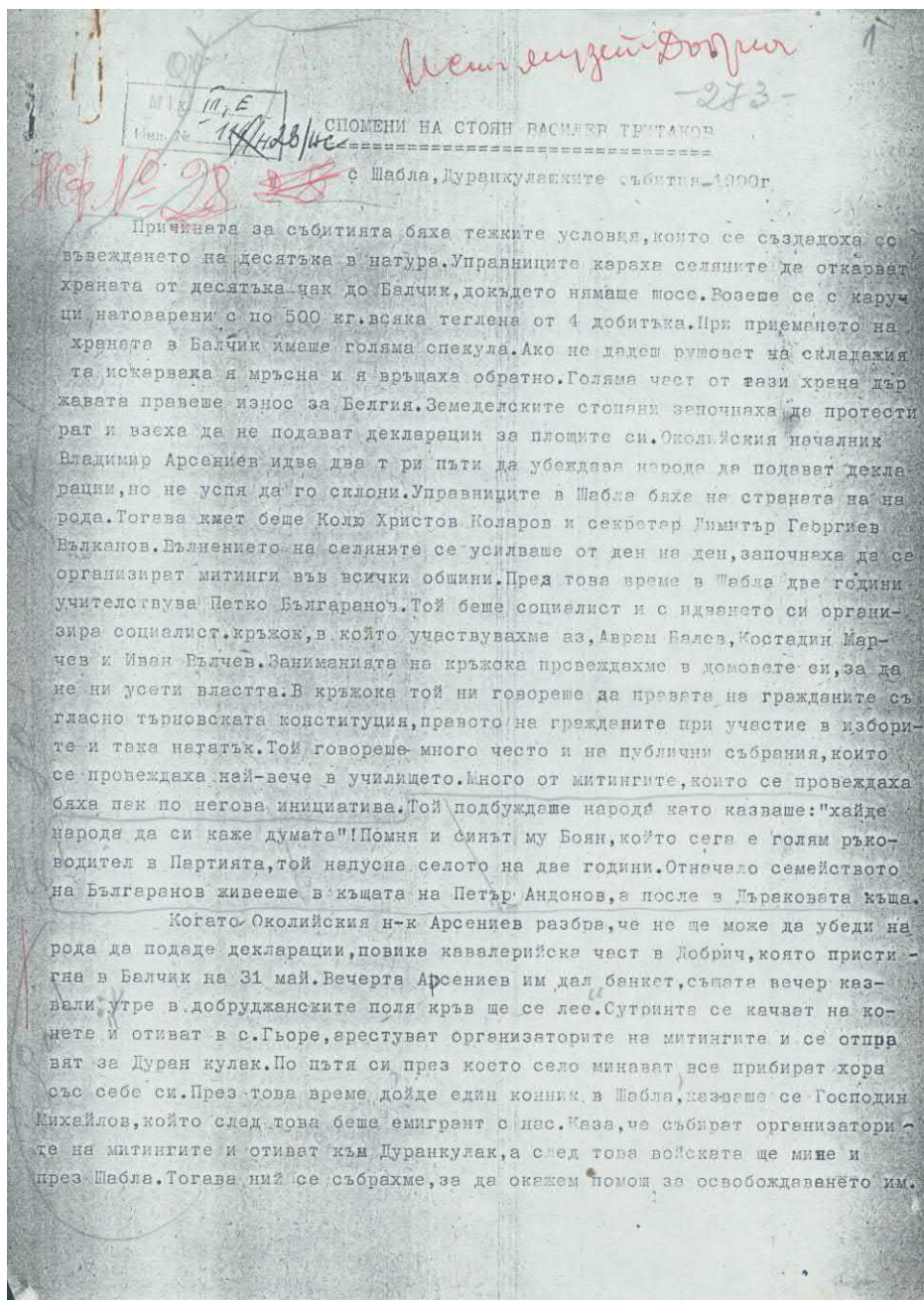
та война не се прекъсват, а напротив, при новите условия контактите между тях се засилват и приемат организирана форма – създаването на поборник-опълченските дружества. Тяхната народополезна дейност е насочена към съхраняване на историческата памет, запазване традицията и вграждане на възрожденските идеи в духовния живот на новата държава.

Първите поборническо-опълченски дружества се създават в Пловдив (1880 г.) и София (1882 г.) и играят ролята на централни, съответно за Източна Румелия и Княжество България. Такива дружества в началото на 80-те години на XIX век се създават и в Ловеч, Севлиево, В. Търново, Габрово и други градове. Русенското поборническо-опълченско дружество се създава на 30 септември 1884 г., а имената на вписаните в неговите книги поборници от цяла България остават завинаги там, заедно с документите, които те са приложили, за да бъдат вписани в дружеството. За съжаление, от Добричко тук имена не присъстваха. Ала открихме, все пак нещо, което е снимката на опълченеца Д. Диамандиев от Каварна, която попада в Русенския архив с множеството други документи, събирани от Русенския комитет за написване история на града, която все още не е написана. Но това е друг въпрос. А сега, ето и снимката на опълченеца:

Сн. 22 – ДА – Русе, Ф. 59, оп.1, а. е. 288 – Снимка на Д. Диамандиев, опълченец от Каварна. – б. д.

По-нататък в условията на следосвобожденската ни действителност в Добричко се явяват Дуранкулашките събития, които в Русенско са отбелязани като Тръстенишкия бунт и са взаимно свързани с масовия селски протест срещу данъка десятък, съпроводен с жестоки правителствени репресии. Цели два наши документа илюстрират тези събития така:

23. Сн. 23 – ДА – Русе, спомен 548. Село Шабла, Дуранкулашките събития от 1900 г.

ЮРДАН Н. ПЕКАРЕВ

ШАБЛА - ДУРАНКУЛАК =

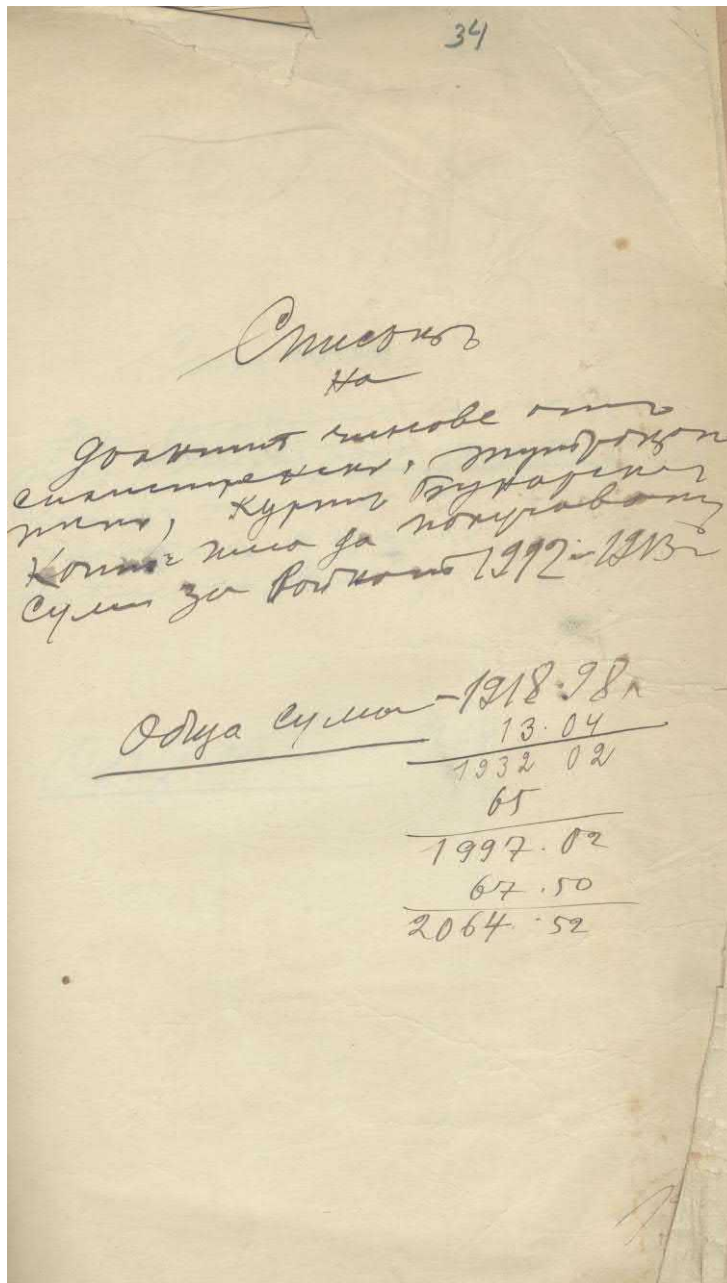
символ на победния борчески дух
на здружените земеделци
в България

С предговор от Главния Секретар на Б. З. Н. Съюз
Г-н АЛЕКСАНДЪР ОББОВ
М-р на земеделието и Подпредседател на Мин. съвет

Печ. „Добруджански глас“ — Добрич

24. Сн. 24 – ДА – Русе, Ф. 1479, оп.1, а. е. 204 – Брошура „Шабла – Дуранкулак – символ на победния борчески дух на здружените земеделци в България“ от Юрдан Н. Пекарев. – 1946 г.

Съвсем закономерно след Дуранкулашките събития идват и поредните тежки, жестоки и опустошителни войни. Добричкото участие в тях е белязано при нас с един Списък на войници от Куртбунарско, или Тервелско, с полагаемите им се суми за прослужено време през войната.

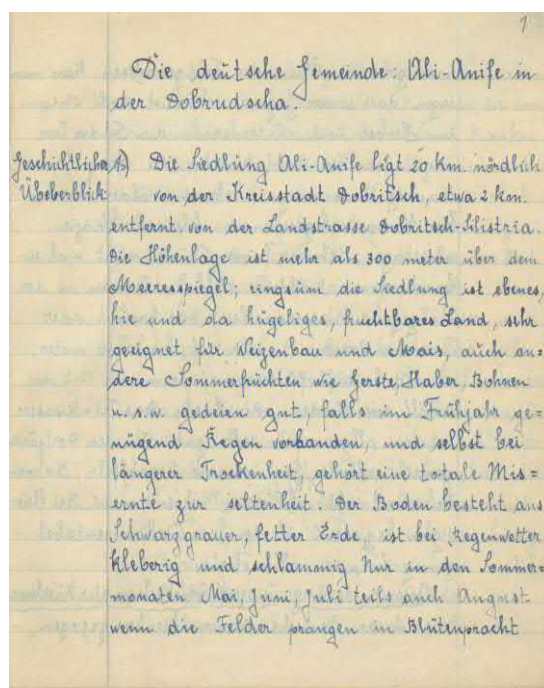
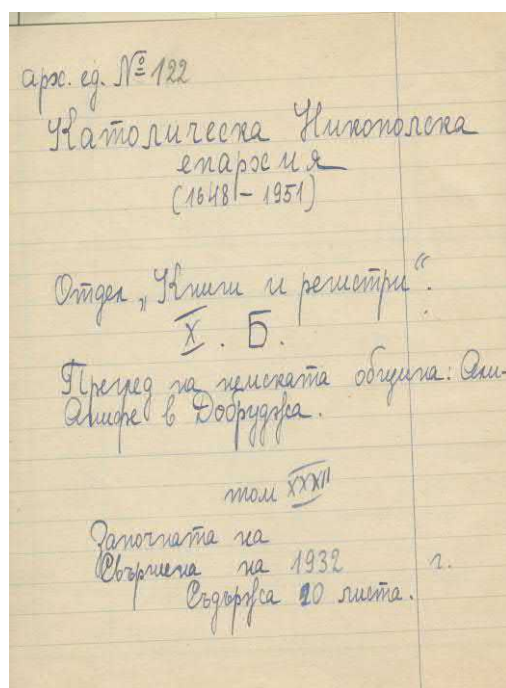
25. Сн. 25 – ДА – Русе, Ф. 43К, оп. 1, а. е. 633, л. 34 – Списък на войници от Куртбунарско /Тервелско/, с полагаемите им се суми за прослужено време през войната 1912 – 1913 г.

А за Първата световна война документът вече надхвърля религии, народности, граници и събития, като се превръща в едно общочовешко свидетелство на човешкото страдание и състрадание, станало такова дори

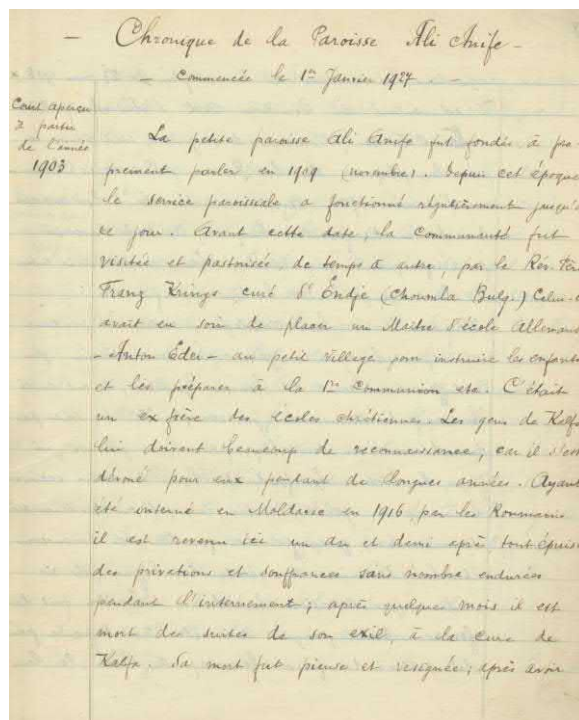
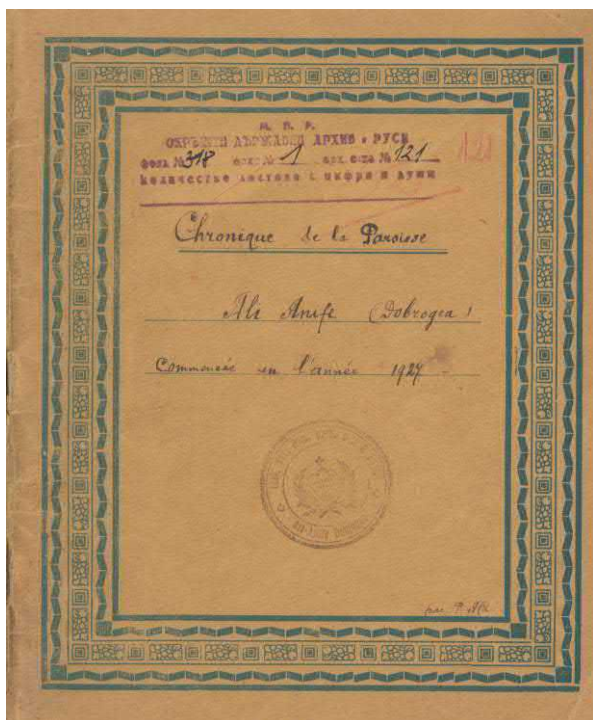
и поради факта, че е сътворено не на български, а на френски и немски език.

Тук става реч именно за двата документа, сътворени съответно на френски и немски език, като френският представлява хроника на енорията в Али Анифе (дн. с. Добрево, Добричко) от католически свещеник, а немският е Летописна книга на немските преселници от Али Анифе, Добричко.

И двата документа, в превод на български, са подробно описани и разтълкувани от Пелова, В., Р. Симеонов в тяхното научно съобщение „Германци в Добруджа – на кръстопът между Херсонска губерния и Третия Райх“. Летописната книга на немските преселници от село Али анифе, Добричко по кръстопътищата на Добруджа и сведенията за интернирането им от румънците след завземането на Добруджа (прев. от нем. ез.), публикувано в: Добруджа на кръстопътя на историята. Сборник с изследвания. Тутракан, 2013 г., 204 – 217. А за добруджанското село Али Анифе, известно ни с Йовковия Сали Яшар също е направено подробно описание за тогавашното му състояние. По-надолу ние пак ще се срещнем с това село, но сега ви даваме да го разгледате само от тези документи така:

26. Сн. 26, 26-а – ДА – Русе, ф. 318К, оп. 1, а. е. 122 – Хроника на енорията в Али Анифе (дн. с. Добрево, Добричко) от католически свещеник и за съдбата на населението по време на Първата световна война. 1932 г.

27. Сн. 27, 27-а – ДА – Русе, ф. 318К, оп. 1, а. е. 121 – Летописна книга на немските преселници от село Али анифе, Добричко по кръстопътищата на Добруджа и сведения за интернирането им от румънците след завземането на Добруджа. 1 ян. 1927 г. – 29 март 1943 г.

С тези два уникални и покъртителни документа за военновременно Добричко завършваме тази тъй интересна глава и се отправяме напред към наука и знание в следващата глава:

II. ПРОСВЕТА И КУЛТУРА

1. Училище

В началото на 40-те години на XIX век будни и патриотично настроени жители на Русе създават трикласното Славянобългарско училище. Първи учители стават Христки Драганович и Параскев (Параскева) Дамянов – хора със солидно за времето си образование, пропити от силни родолюбиви чувства, развили широка обществена дейност. Към 1867 г. училището става петкласно, а за учители са привлечени едни от най-забележителните общественици, педагози, радатели за народно, светско образование като Драган Цанков, Георги Живков, Христо Богоров, Иван П. Чорапчиев, Цани Гинчев, Тодор х. Станчев и др. По време на Руско-турската война (1877–1878) за кратко училището е затворено, но през учебната 1878/1879 г. отново отваря своите врати (като трикласно). Постепенно увеличава степента си и през учебната 1883/1884 г. е вече седмоласно със задължителен зрелостен изпит. По традиция е общинско и се издържа от местната власт и с незначителна финансова помощ от Министерството на народното просвещение. От 1889/1890 г. става Държавна реална гимназия, която през следващата година разкрива и класически отдел и се издържа от бюджета на просветното министерство. По решение на Русенския общински съвет от април 1895 г. училището приема името на престолонаследника и се именува Държавна народна мъжка гимназия „Княз Борис“ до 1944 г. От май 1945 г., по решение на Учителския съвет, народният поет Христо Ботев става патрон на учебното заведение. Гимназията се утвърждава като просветен и духовен център не само за града, но и за много селища от Северна България. Видни педагози, получили висше образование в престижни западноевропейски и руски университети, общественици, учени и публицисти работят като учители и директори на гимназията. Това са Димитър Маринов, д-р Никола Бобчев, Стоян Михайловски, Нико Просеничков, Стефан Огнянов, Стефан Лафчиев и др. В първите години тук учителстват и много чужденци, особено чехи. Педагогическият екип осигурява на възпитаниците високо научно-образователно равнище, подготвя и възпитава достойни млади хора. По думите на дългогодишния директор Нико Просеничков гимназията е дала хиляди добри възпитаници, голяма част от които са гордост на народната наука, изкуство и общественост, култивирала е високо съзнание и чувство на дълг към род и родина.

До края на XIX век учебното заведение се помещава в т. нар. Варушко училище – сравнително добра за времето си сграда на брега на Дунав, построена с доброволния труд на русенци. Тя обаче се оказва недостатъчна за бързо нарастващия поток от младежи, стремящи се към образова-

ние. Всяка година броят на учениците прогресивно се увеличава и ако през учебната 1879/1880 г. те наброяват 214, през учебната 1898/1899 г. са 809. За осъществяване на качествен образователен процес ръководството на гимназията ползва няколко съседни неудобни и нехигиенични сгради. През 1896 г. просветното министерство започва строеж на модерна, двуетажна сграда на площад „Александър I“. Тя е завършена през 1898 г. и разполага с великолепна аула, много класни стаи и гимнастически салон, централно отопление. Уредени са и учебни кабинети по история, география, физика и математика, химия, естествена история, музика, рисуване, ръчна работа, които са снабдени с необходимите помагала. На 1 януари 1904 г. учителят Херман Шкорпил създава Исторически музей с богата нумизматична и праисторическа сбирка и старопечатни книги. Училището разполага с двор за ботаническа градина. С изключение на краткия период от септември 1944 до март 1945 г., когато в сградата се настанява руска военна болница, занятията се водят в нея до учебната 1952/1953 г., когато гимназията се премества в училище „Баба Тонка“ и влиза в състава на създаденото през 1950/1951 г. Единно смесено училище „Христо Ботев“.

При учебното заведение е уредена богата учителска библиотека, която към 1934 г. притежава 10 хил. тома на обща стойност 750 хил. лв., и ученическа с 1423 тома. За увеличаване на книжното богатство голяма роля имат даренията на д-р Никола Георгиев (1250 тома), на Димитър Иванов (142 тома), на Нико Печеняков (53 тома). Към училището се създават няколко сдружения: Ученическо християнско дружество, Младежки червен кръст, Дружество „Юнак“, Ученическо въздържателно дружество, оказали въздействие върху възпитанието на младите хора в здрав дух, етика и висока култура. Наред със сериозната учебно-възпитателна дейност ръководството на гимназията се опитва да насърчава своите бедни, но талантиливи възпитаници. През 1891/1892 г. по препоръка от МНП се създава фонд „Бедни ученици“, който има за задача финансово да ги подпомага. Капиталът му се натрупва чрез отчисления от училищните такси, събиране на средства от концерти, забавления и дарения. По повод на Коледните и Великденските празници от приходите се купуват дрехи, обувки и учебни помагала на бедни ученици. Със съдействието на Учителския съвет те получават храна в безплатните трапезарии, създадени от русенските благотворителни дружества.

А, когато през 1935 г. училището издава своята Юбилейна книга на Русенската народна мъжка гимназия „Княз Борис“ по случай 50-годишнината от Първия абитуриентски випуск (1884 – 1934 г.), ние с не скрито задоволство откриваме, че сред възпитаниците му са 6 ученика от Добрич и Добричко, вписали имената си в тази златна книга, които, заедно с документите за тях по-надолу вече ви показваме, ето как:

а) Юбилейна книга на Русенската народна мъжка гимназия „Княз Борис” – Русе, 1935 г. – възпитаници

- Ученици от Добричко, завършили през периода 1907 – 1933 г.

с. 121

Учебна 1906 – 1907 г.

Реален отдел.

Мюфтиев, Борис. Роден в Добрич през 1887 г.

Главен списък на учениците от VII реален клас за учебната 1906/1907 г.

Борис Тодоров Мюфтиев – роден на 3 юни 1885 г. в Добрич, Варненски окръг. Вяра – източноправославна. Народност – българска Баща – Тодор – умрял. Майка – Аглика Мюфтиева – домакиня. На чии разноски учи – на майчини. Плаща ли ученическа плата – освободен с прот. № 5. В кой клас е следвал миналата година – VI реален клас на същата гимназия. При кого живее – при майка си, ул. Градски часовник, № 6

Предмети	Резултати по успехи на учениците										Средна оценка	Средна оценка	Средна оценка				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10							
Въведение																	
Български език																	
Френски език																	
Италиански език																	
Руски език																	
История																	
География и Градски знания																	
Алгебра																	
Геометрия																	
Естествена история																	
Физика																	
Химия																	
Естество, история и география																	
Допълнителни																	
Лекции и есеи																	
Рисунци																	
Писма																	
Гимнастични																	
Писанство																	
Програмни																	
Резултати по успехи на учениците																	
Освободен																	
Освободен																	
Ученикът																	

28. Сн. 28 – ДА – Русе, ф.75К, оп. 3, а. е. 363, л. 14 – Борис Тодоров Мюфтиев

За съжаление, само този ученик открихме вписан в Главната книга на Русенската мъжка гимназия за посочената 1906/1907 учебна година и дан-

ните за него, които вече ви посочихме. За следващите 5 ученика ще се задоволим да дадем само това, което е записано за тях в Юбилейната книга, която по-горе посочихме. Ето и самите данни:

с. 123

Учебна 1912 – 1913 г.

Класически отдел.

Андреев, Димитър. Роден в Добрич през 1891 г.

Главен списък на учениците от VII реален клас за учебната 1912/1913 г.

29. Юбилейна кн. на Русенската народна мъжка гимназия “Княз Борис” . 1884 – 1934 г. Русе. 1935 г. , с. 123 – Андреев, Димитър, роден 1891 г. в Добрич, завършил учебната 1912 / 1913 г. класически отдел

с. 130

Учебна 1921 – 1922 г.

Реален отдел.

Малакчиев, Христо. Роден в Добрич през 1902 г.

Главен списък на учениците от VII реален клас за учебната 1921/1922 г.

30.Юбилейна кн. на Русенската народна мъжка гимназия “Княз Борис” . 1884 – 1934 г. Русе. 1935 г. , с. 130 – Малакчиев, Христо, роден 1902 г. в Добрич, завършил учебната 1921 / 1922 г. реален отдел

с. 130

Учебна 1921 – 1922 г.

Реален отдел.

Марчев, Иван. Роден в Добрич през 1902 г.

Главен списък на учениците от VII реален клас за учебната 1921/1922 г.

31.Юбилейна кн. на Русенската народна мъжка гимназия “Княз Борис” . 1884 – 1934 г. Русе. 1935 г. , с. 130 – Марчев, Иван, роден 1902 г. в Добрич, завършил учебната 1921 / 1922 г. реален отдел

с. 132

Учебна 1924 – 1925 г.

Реален отдел.

Попов, Боян Спасов. Роден в Добрич през 1903 г.

Главен списък на учениците от VII реален клас за учебната 1924/1925 г.

32. Юбилейна кн. на Русенската народна мъжка гимназия “Княз Борис” . 1884 – 1934 г. Русе. 1935 г. , с. 132 – Попов, Боян Спасов, роден 1903 г. в с. Крапец, Добричко, завършил учебната 1924 / 1925 г. реален отдел

с. 139

Учебна 1932 – 1933 г.

Реален отдел.

Русков, Веселин Жейнов. Роден в Добрич през 1912 г.

Главен списък на учениците от VII реален клас за учебната 1932/1933 г.

33. Юбилейна кн. на Русенската народна мъжка гимназия “Княз Борис” . 1884 – 1934 г. Русе. 1935 г. , с. 139 – Русков, Веселин Жейнов, роден 1912 г. в Добрич, завършил учебната 1932 / 1933 г. реален отдел

Тук трябваше да присъства името на най-добруджанския български ученик, това на писателя Йордан Йовков, който също през този период за кратко преминава през тази гимназия, но, за съжаление, документи за това не можахме да открием. Открихме само нещо, което косвено касае писателя и затова не пропускаме да го включим тук в нашата книга. Това са писмата от ИМ – Добрич до нашия фондообразувател Димитър Роев за издирване родовете му корени, които водят до близкото му родство с известния с пеещите каруци Йовков герой Сали Яшар и неговото село Али Анифе, за което по-горе вече разказахме. А сега, ето и писмата:

„Баща ми е бил чичо на Сали Ашар – живеели в Шумен. Изработвали пеещите каруци.“ – само това е записал Д. Роев на гърба на едно от писмата, изпратени до него от Добрич. А самото писмо гласи:

„Уважаеми господин Роев,

Извиняваме се, че закъсняваме с отговора на Вашето писмо, но Литературен музей „Йордан Йовков“ няколко месеца нямаше уредник. Пише ви човекът, който току-що бе назначен на упоменатата длъжност.

Сведенията, с които разполагаме са извадени от книгата на Димо Минев „Йордан Йовков. Спомени и документи.“, Варна, 1969 г. Ще Ви цитирам спомените на Коста Йовков (най-малък брат на писателя) и Ловчо Стоянов (учител, приятел на Йовков).

КОСТА ЙОВКОВ

„В село Харман (дн. с. Кардам) имаше добър майстор на каруци, но не се казваше Сали Яшар. Селото Али Анифе в Добричка околия е далеч от Чифуткьой (дн. Йовково). В нашето село имаше един татарин Джапар. В Добруджа считат най-хубави каруци, които дрънкат...“.

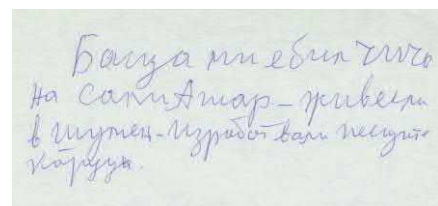
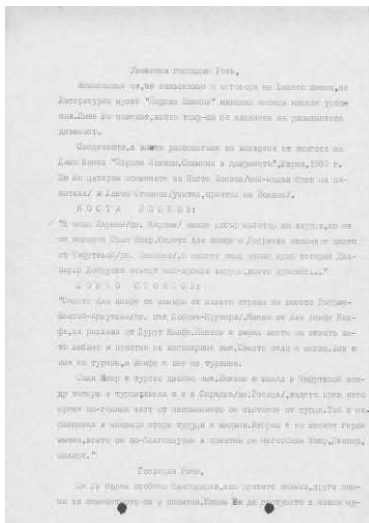
ЛОВЧО СТОЯНОВ

„Селото Али Анифе се намира от лявата страна на шосето Добрич – Езибей – Армутлии (дн. път Добрич – Крушари). Казва се Али Анифе Калфа, за разлика от Дурут Калфа. Йовков е знаел името на селото като любимо и приятно за изговаряне име. Самото село е малко. Али е име на турчин, а Анифе е име на туркиня.

Сали Яшар е турско двойно име. Йовков е живял в Чифуткьой между татари и турци; живял е и в Саръджа (дн. Росица), където през него време по-голяма част от населението се състоеше от турци. Той е наблюдавал и млади и стари турци и кадъни. Избрал е за своите герои имена, които са по-благозвучни и приятни за него: Сали Яшар, Джапар, Шакире.“...

Последват призивни думи към Роев от уредничката Кремена Митева за съдействие по изнамирането на роднините на Д. Роев, които не касаят Йовков и затова пропускаме. Но няма да пропуснем, че на гърба на едно от двете писма някой, вероятно Д. Роев е изписал: „Прототипът на Сали Яшар“. А под писмото стои датата 27.04.1993 г. – Добрич.

Това е малкото Йовково зрънце в ДА – Русе. Но нека не забравяме, че обширните добруджански житни поля винаги са покълвали от множество малки зрънца.

34. ДА – Русе, Ф. 1400, оп. 2, а. е. 29, л. 1, 2, 2-гр. – Писма от литературен музей „Йордан Йовков“ – Добрич до Д. Роев за изясняване на родовите му корени – 1993 г.

А в края на тази първа подглава от втора глава, която касае именно училището, нека не пропуснем и кажем няколко слова и за неговия светъл и обширен Районен дом на учителя, в който периодично гостува и Толбухинският учителски дом. Тук снимка не представяме, защото не смятаме за необходимо. Задоволяваме се само с неговата кратка историческа справка, която касае и Толбухинския дом на учителя и звучи, ето как:

Учителски дом на културата – Русе (1966) – док. 1975 – 1987 г. През периода на експертизите дейността на дома е насочена към следните основни направления: повишаване на общопедагогическата и методическа подготовка на учителите чрез лектории, семинари, беседи и др. Разпространена е и в учителските колективи по селата. За обмяна на опит идват директорите на учителските домове от Плевен, Толбухин (дн. Добрич), Видин, Враца и др.

35. ДА – Русе, ф.898 – Районен дом на учителя – Русе (1964-1965);

И така закономерно стигаме до втория подраздел

б) Извънучилищни дейности

Но активната училищната дейност, която се е водела в тези времена, както видяхме, винаги е била съпътствана с извънучилищна такава, целяща възвръщане на силите на обучаващите се и постигане на по-високи образователни успехи. Това през периода, освен в местните училища, се е осъществявало и в многобройните, създадени тогава, пионерски лагери на всички окръзи в страната, които основно се помещаваха в Добричкия край. Това бяха Кранево, Шабла, Каварна и други селища край морето, където учащите се активно прекарваха летните ваканции в полезна и градивна почивка. Ние успяхме да намерим снимки от тези красиви моменти на Русенския пионерски лагер в Шабла, които по-нататък ви показваме:

Сн. 30. ДА – Русе, Ф. 788, оп.8, а. е. 12991. Русенски окръжен пионерски лагер в с. Шабла – къпане в морето – 1973 г.

Сн. 30-а. ДА – Русе, Ф.788, оп. 8, а. е. 12992. Русенски окръжен пионерски лагер в с. Шабла – Нептунова вечер и лагерен огън – 1973 г.

Сн. 30-б. ДА – Русе, Ф. 788, оп. 8, а. е. 12990. Русенски окръжен пионерски лагер в с. Шабла – утринна ведрина – 1973 г.

Сн. 30-в. ДА – Русе, Ф. 788, оп. 8, а. е. 12994. Русенски окръжен пионерски лагер в с. Шабла – утринна проверка – 1973 г.

И след като така добре си починаха ученици и учители по прекрасните добрички пионерски лагери, ред е вече да се зареем в необятното поле на културата, чието проявление проследяваме в различните ѝ аспекти.

2. Култура

Първенстващо място, и по наличност на документи, и по значимост, тук и сега отделяме на музиката така:

а) Музика

Множество видни български музиканти са свързани с музикалния живот едновременно на Русе и Толбухин, а документите от техните фондове нагледно показват и доказват това, ето как:

37. ДА – Русе, ф.1171, оп. 1, 28 а. е. – Йорданов, Йордан Иванов (1928 –) – оркестрант – док. 1951 – 1984 г.

Роден на 11 февр. 1928 г. в с. Сеново, Разградско; свири на тромбон в Оркестъра на военната музика в Русе (1948) и в Ансамбъла на Министерството на вътрешните работи във Варна (1949-1950); виолончелист в Симфоничния оркестър в Толбухин (дн. Добрич) (1951-1952) и в Русенския симфоничен оркестър от 1952 г. до пенсионирането си, след което продължава да свири в Духовия оркестър на Русе.

Сн. 31 - ДА – Русе, ф. 1171, оп. 1, а. е. 3. Снимка на Йордан Йорданов с виолончело. Цяла фигура. Униформено облекло. б. д.

След Й. Йорданов идва ред на друг русенски музикант, свързал името си и с Добрич така:

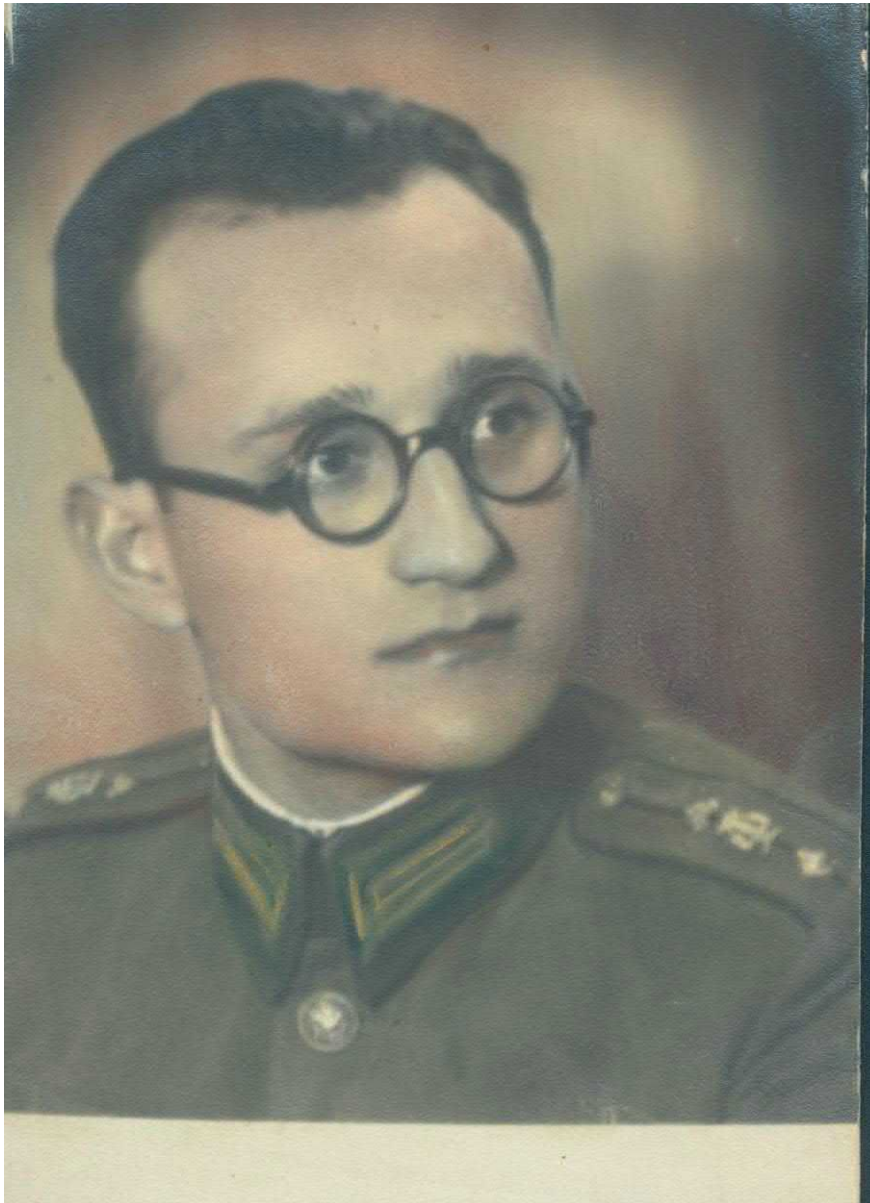
38. ДА – Русе, ф. 1506, оп. 1, 232 а. е. Михайлов, Борислав Петров (1912-1911 г.) – диригент, педагог – док. 1894 – 2013 г.

Борислав Михайлов е роден на 19 декември 1912 г. в Русе. Баща му Петър Михайлов е военен капелмайстор, а майка му – Мария Михайлова – домакиня. В семейството има още две деца: Вера, родена през 1908 г. и Веселина – през 1910 г. След края на Балканските войни и подписването на Цариградския мирен договор на 16 септ. 1913 г. семейството се установява в Оряхово, където бащата е военен капелмайстор. През есента на 1919 г. той е преведен за капелмайстор на 3-ти Бдински полк във Видин. През същата година Б. Михайлов постъпва в първи клас на оряховското училище „Неофит Рилски“, а след приключване на учебната година заедно със семейството си се мести във Видин. Тук продължава обучението си в Начално училище „Васил Левски“, а по-късно – в прогимназията „Антим I“. По това време започва да се учи да свири на цигулка, като учител е баща му. Средно образование завършва в Мъжката гимназия във Видин през 1931 г., а от есента е студент в Учителския отдел на Музикалната академия. В Академията учител по цигулка му е проф. Тодор Торчанов, по облигатно пиано – проф. Жени Ковачева, а по солфеж и елементарна теория – проф. Добри Христов. Годината 1935 е последна от неговото следване. На 1 март 1936 г. той постъпва в Школата за запасни офицери, която завършва на 1 март 1937 г. и се връща във Видин. На 25 март 1937 г. става капелмайстор в гр. Фердинанд (дн. Монтана). През пролетта на 1939 г. е преведен за капелмайстор на 15-ти Ломски полк в Белоградчик, а през пролетта на следващата година е преместен като капелмайстор в 3-ти Бдински полк във Видин. Започва ентузиастично да подготвя концерти с любителите оркестранти от симфоничния оркестър при дружество „Китара“, първият от които изнасят на 8 март 1941 г. Успоредно с подготовката на концерта на симфоничния оркестър подготвя концерт и на духовия оркестър, който представя пред видинската публика на 27 февр. 1941 г. След присъединяването на България към хитлеристката коалиция 3-ти Бдински полк е насочен към Македония. Духовият оркестър при полка под диригентството на Б. Михайлов неведнъж изнася концерти, предавани по радио „Скопие“. През есента на 1941 г. 3-ти Бдински полк се връща във Видин. Б. Михайлов остава военен капелмайстор във Видин до 1947 г. В началото на м. юни 1947 г. е назначен за капелмайстор на музикантския взвод на Първи пехотен гвардейски полк в София. През есента на 1947 г. в Музикалната академия е открит отдел за симфонично диригентство и композиция. Б. Михайлов се явява на приемния изпит и е приет за студент. Преподавател по диригентство е видният италиански диригент Едмондо де Веки, а пре-

подавател по композиция му е проф. Парашкев Хаджиев. За периода 1947 – 1950 г. специализира диригентство в Софийската държавна консерватория, което завършва с отличие. През 1949 г. на основата на организирания от него по време на службата му във Видин самодеен симфоничен оркестър е създаден Държавен симфоничен оркестър. Окръжният народен съвет във Видин изразява желание за главен художествен ръководител на оркестъра да бъде назначен Борислав Михайлов и дори му издава заповед за назначение. Делегация на видинските граждани излага пред военния министър необходимостта точно Б. Михайлов да заема длъжността главен диригент на новосъздадения симфоничен оркестър в града. След преодоляване на известни трудности той е освободен като капелмайстор и пристига във Видин, където е посрещнат с голяма топлина и сърдечност. Пред него се изправят две главни задачи: да подбере подходящи инструменталисти за оркестранти и да намери сграда, в която оркестърът да бъде настанен. Успява да разреши успешно и двете. По време на неговото 15-годишно ръководство на Видинската филхармония (1949-1964 г.) гостува като диригент на Филхармоничните оркестри в Бургас, Варна, Добрич, Плевен, Пловдив, Разград, Русе, Шумен, на оперно-симфоничните оркестри в Майнинген и Франкфурт на Одер, със Софийския радио-оркестър прави запис на Симфония № 1 на Дмитрий Шостакович. През есента на 1964 г. по финансови съображения са съкратени симфоничните оркестри във Видин, Добрич, Перник, Разград и Шумен. От 1 септ. 1964 г. Б. Михайлов е назначен за директор на Средното музикално училище в Русе, създадено през 1959 г. Отдава усилията си да оформи облика на училището, да създаде традиции и въведе цялостната учебно – възпитателна дейност. Отдаден е изцяло на работата си в училището. Преподава камерна музика и инструментознание. От преподавателите инструменталисти създава камерен оркестър, който под негово ръководство изнася концерти в града и гостува в други градове, а от учениците по духови и ударни инструменти – духова музика с необичаен състав. За ученическата духова музика специално аранжира маршове, които са изпълнявани при различни случаи и са висока оценени от русенското гражданство.

От 1 септември 1978 г. Б. Михайлов е пенсиониран, но продължава (до 1996 г.), като хонорован преподавател, да има часове в училището по камерна музика и инструментознание - същите дисциплини, по които преподава и като директор, сформира струнни квартети и клавирни триа, с които ежегодно изнася концерти.

Б. Михайлов е носител на орден Червено знаме на труда, орден „Кирил и Методий“ – I степен и два ордена „Кирил и Методий“ – II степен.

Сн. 32 – ДА – Русе, ф. 1506, оп. 1, а. е. 72. Портретна снимка на Б. Михайлов като капелмайстор в гр. Фердинанд (дн. Монтана). б. д.

39. По-нататък следва блестящата русенска прима-балерина Надежда Руменин, дарила красиви моменти от изкуството си и на прекрасния Толбухин, ето как:

Надежда Руменин – балетист. Родена на 19 авг. 1941 г. в Кюстендил; завършва балетното училище в София (1959); балерина (1960-1973) и соло-балерина висша категория (1973-1991) в Русенската народна опера; преподавател по класически балет в балетни школи и в Училището по изкуствата „Веселин Стоянов“ – Русе; „заслужил артист“ (1982).

А ето я вече балерината и в балетна постановка, представена в двореца в Балчик.

Сн. 33 – ДА – Русе, Ф. 1294, оп.1, а. е. 48, л. 2. Снимка от телевизионната постановка „Хамлет“ от Чайковски, с участието на Н. Руменин в ролята на Офелия, Л. Стефанов – Лаерт, постановка на Ст. Георгиев, снимки в двореца в Балчик. Цели фигури. Сценично облекло. – 1978 г.

А, когато през 1989 г. в Толбухин се организира Четвъртата творческа среща на младите балетни изпълнители „Толбухин – 89“, Н. Руменин е там като член на журито, чието компетентно участие е отразено и във в. „Култура“ така:

„Мидата“, музика Марчело, Янева

Без звезди

ЧЕТВЪРТА ТВОРЧЕСКА СРЕЩА на младите балетни изпълнители „Анастас Петров“ в Толбухини, посветена на деведесетгодишнината от рождението му

Четвъртата творческа среща конкурс „Анастас Петров“, етап в подготовката и подбора на младите ни кандидати за Варненския балетен конкурс, с течение на времето закъс след своя живот, доби специфичен облик и разшири функциите си. Така днес тук имаме възможност да се оведомним на само отпуско време тук за участниците в големия конкурс, но и да проследим развитието на младите таланти от всички балетни театри в страната, студио „Арабеск“ и Държавното ни хореографско училище.

Тук си дават среща и нашите педагози. Участието им е с ценен принос от свои възпитаници, те в голяма степен излизат от „анонимност“, показвайки етапите и плодовете на сродилителния си труд. Те предоставят също шанс не само за известните, но и за новите, непознати хореографи да демонстрират творческите си възможности. По традиция тук се организират творчески конференции и дискусии с теми из историята на танца и проблемите му днес. На сегашната конференция, посветена на 90-годишнината от рождението на основателя на българския професионален балет, присъствуваха гости от града, страната и чужбина. Чухме докладите „Първосъздаването“ от Ана Александрова и „Максимизъм в танца“ от Теодор Попов. Спомена разказана неговите ученици и сартици — Люба Кочанова, Мина Кираджиева и Никола Симеонов. Наред с ценните сведения и хубави думи, чухме истини, които крият укор към наследниците на делото му. Създано основателно продуцията забележителна на Кочанова — „Не в ли парадоксален фактът, че в конкурс, носещ името му, в задължителната програма не присъствува неговата творба (варнишки паде-дъ или танц)“. И още — „години наред се тревожим за националния облик на балетния ни театър, а в репертоара му няма съхранено произведение на първосъздателя — така както съхраняват майсторите си сградите, улавяващи своите балетни традиции. Анастас Петров завеща личната си библиотека на Държавното хореографско училище, но за нея още не се намери място! А ето и вълна на Никола Симеонова: „Трябва ли всички творци да се мерят с еднаква марка?“. Маестро

рото е бил пенсиониран във време, когато все още е могъл да бъде полезен с огромния си опит и знания и така — лишен от смисъла на съществуването си — завърши дните си в огорчение.

В четвъртата среща взеха участие общо тридесет и един кандидати — двадесет и четири млада и седемнадесет — старша възраст. Целта се да наблегне на приятелската, дружелюбна атмосфера, на прекрасните условия, за да бота (това в град, който храни изключителен поет към профути си личност) и главно на щастливата идея да бъде избягнат селекционният момент в конкурса — идея с твърде положителен психологически ефект върху младите участници. Сандетели бяхме как големата част от тях — успокоени и уверени — танцуваха всяка вечер все по-добре, разкривайки неподозирани страни на своя талант.

За съжаление имаше случаи, когато кандидати бяха отсъждали от предишните си посещения и това обикновено се дължеше на честата смяна на педагога или на липсата на ритмични, добре организирани подготовителни сесии. Не бива да се отгине все по-налагащата се тенденция в срещата-засиляване на младшата група и в голяма степен упадък в старшата, чувствителен приносът на женския предимно танц. С радост искам да спомена добрата работа на педагозите Екилия Драгостинова, Елиния Драгулева (малката Я Баронина, още днес учудва със сериозните си постижения в трудните за възрастта им художествени задачи) и най-вече Красимира Колдамова, чийто принос от възпитаничеството — постигнати резултати, изцелително и благодарство в танца — будят най-светли надежди за утрешния ни ден. Не липсваха, разбира се, и старите слабости — лоши магнетофонни записи, в по-голямата част нехудожествени съпроводи на пиано, лошо осветление, недообработени модерни номера. Модерните хореографи в застъпване само при старша възраст, така че не можехме да видим кой знае колко много номера, но и от това, което се представя, бяхме отлични таланти на произведени.

Комисията в състава — председател Янина Кираджиева и членове: Евгения Кръстева, Елиния Кирова, Красимира Колдамова, Крум Янчев, Надежда Румица, Павлина Иванова — присъди следните награди: големата награда „Анастас Петров“ не се присъжда. Младша възраст жени — първа — Дилана Нинфорова, втора — Теодора Попова и Вера Начева, трета — Мария Иванова и поощрение за Аналия Миркова. Младша възраст мъже: първа награда не се присъжда, втора — Васил Йорданов, трета — Венцислав Петров и поощрение за Росен Канев. Женска старша възраст: първа награда не се присъжда, втора — за Илина Бабданова, трета — за Димка Николова (ето пример за сериозни постижения в изключително наш театър при правилна педагогическа намеса). Поощрение за изпълнение на съвременна хореография получи представителката на ДМТ „Св. Македонски“ Антоанета Алексиева, балерина с много артистично присъствие и усет към модерна танц (би трябвало на нея и дебютиращия хореограф Владимир Ангелов да се обърне вниманието за бъдещото им развитие в това направление). Младша старша възраст: първа награда не се присъжда, втора — за Георги Листов, трета — за Войно Янакчиев и Владимир Басанов. Награда за съвременна хореография — Христомир Николов за творбата „Кинемата“, музика Каролин Ноебре, а награда за българско произведение — „Посланието“ го импровизиращия върху народни мотиви на Сузана Брава — на хореографа Стоян Георгиев (единственият обрнал поглед към българския тематика).

Четвъртата творческа среща е вече история. Липсваха звездите от предишните участия, но общото професионално ниво бе добро, а това е съществено, защото звездите по принцип си наклонение за всяко време, а добрите професионалисти — необходимост за всеки театър. Затова отсъствието на кандидати от Варненския, Старозгорската, Пловдивската опера и Балетно студио „Арабеск“ намирам за неоправдано.

музика, изкуство, мнения

Парогна **КУЛТУРА** 6

Брой 32, 4 август 1989 г.

МАРГАРИТА МИХАЙЛОВА

Сн. 33-а – ДА – Русе, ф.1294, оп. 1, а. е 28, л. 3 – Надежда Руменин – балетист.
Статия във в. „Култура“ за срещата – 1989 г.

А по-нататък показваме и информационния бюлетин от тази среща, който представлява това:

Сн. 33-б – ДА – Русе, ф. 1294, оп. 1, а. е 28, л. 1, 3 – Надежда Руменин – балетист. – Информационен бюлетин от четвъртата творческа среща на младите балетни изпълнители „Толбухин-89“. Н. Руменин е член на журито. – 1989 г.

А сега ред иде на:

40. ДА – Русе, Ф. 1223. Стефан Вачев.

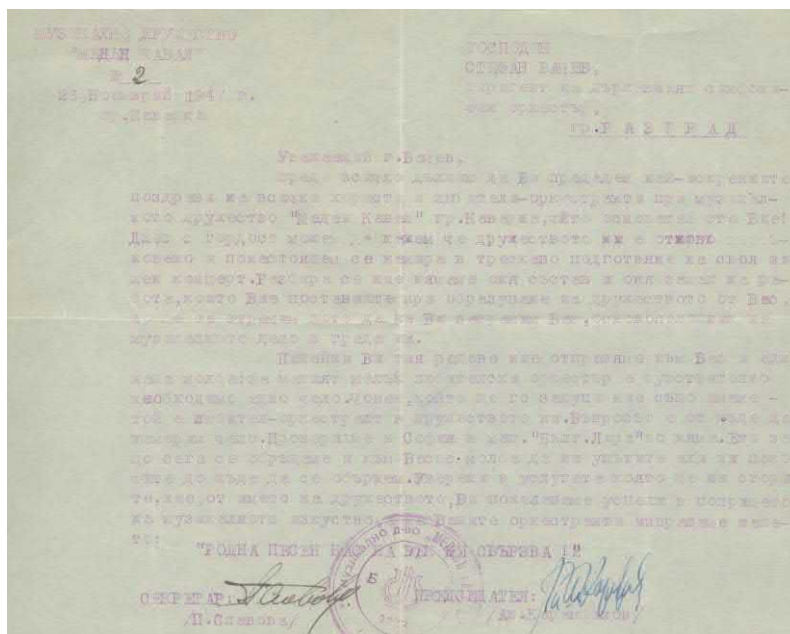
Роден на 21 окт. 1914 г. в с. Беброво, Великотърновско. Студент в Софийски университет (1933-1935). Завършва Школа за запасни офицери - София (1935-1937). Завършва Музикалната академия – София (1939-1943). Постъпва на военна служба в Каварна (1943), приет за стажант в оркестъра на Военното училище. Военен диригент-капелмайстор в Разград (1944); мобилизиран за фронта. Основава Разградски симфоничен оркестър и е негов диригент (1945-1954). Главен диригент на Държавен симфоничен оркестър – Плевен и Плевенската самодейна опера (1954-1956). Диригент на Държавния симфоничен оркестър в Димитрово (дн. Перник) (1957-1959), на Държавния симфоничен оркестър – Русе (1959-1989). С. и Георги Вачеви основават Младежки симфоничен оркестър - Русе и са негови художествени ръководители (1959-1985). Военен диригент на гарнизона в Русе (1959). Основава любителска театрална група (1961). С. Вачев ръководи Русенския градски духов оркестър (1963-1970). Диригент на Хора на русенските учителки (1965-1968). Диригент на Хорово-оркестровия ансамбъл на Механотехникума в Разград (1977-1990). Основател и диригент на Представителен ученически хоров колектив на Техникума по речно корабоплаване и корабоводене – Русе (1978-1990). Създава Армейски симфоничен оркестър – Велико Търново (1987). Ръководи Представителен ученически духов оркестър – Разград (1987-1989) и Камерен оркестър при Русенски университет. Награден с Орден „Кирил и Методий“ – втора степен (1959) и първа степен (1972). Умира на 17 февр. 2005 г.

ГЕОРГИ ВАЧЕВ е роден на 16 ян. 1925 г. в Разград; завършва Музикалната академия в София (1947-1952). Цигулар в Разградски симфоничен оркестър (1952-1954). От 1954 г. се установява в Русе. Преподавател по цигулка в детската музикална школа към Пионерския дом и в Музикалното училище (1954-1985). Умира на 29 март 1990 г.

От тях тръгват и документите за хорвете при нас така:

41. ДА – Русе, Ф.1223, оп. 1, а. е. 38. Известие за основаване на хор при Музикално дружество „Меден кавал“ – Каварна, програми на юбилейни концерти на дружеството (подлепени изрезки от вестници) – 1943 – 1977 г.

42. ДА – Русе, Ф.1223, оп.1, а. е. 72. Писмо от Музикално дружество „Меден кавал“ – Каварна до Ст. Вачев в Разград по професионални въпроси. – 1947 г.

По-нататък фотоархивът ни показва:

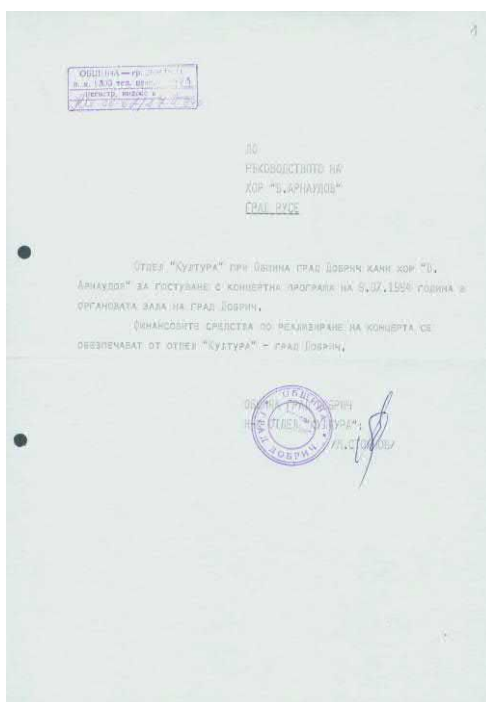

43. Сн. 35 – Журито от прегледите на Трети републикански фестивал. – ДА – Русе, Ф. 788, оп.7, а. е. 71, л.1, сн. 5, 1969 г.

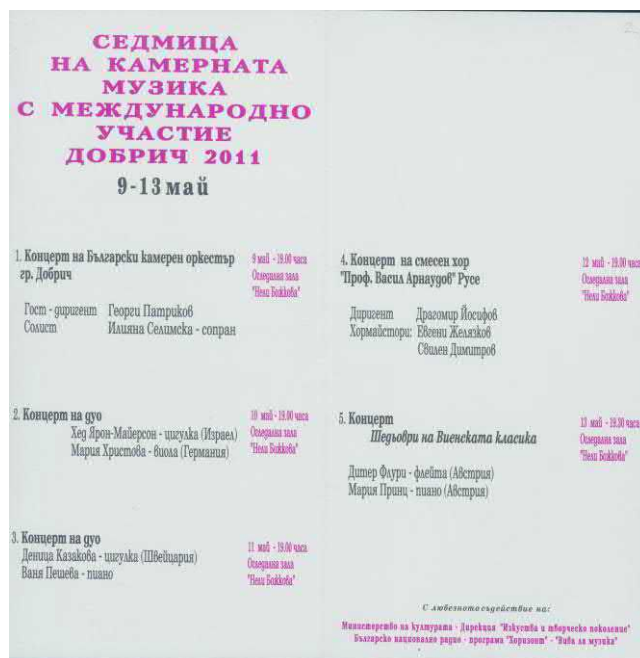

44. Сн. 36 – Хор „Черноморски звуци“ – Балчик - ДА – Русе, Ф. 788, оп. 7, а. е. 71, л. 1, сн. 4, 1969 г.

А сдружението проф. В. Арнаудов гостува в Добрич така:

45. ДА – Русе, ф.1493, оп. 1, а. е. 15, л. 1. Сдружение „проф. В. Арнаудов“. – Писмо от началника на отдел „Култура“ в Община Добрич до ръководството на сдружението за предстоящ концерт на хор „Васил Арнаудов“ в града – 1994 г.

46. ДА – Русе, ф. 1493, оп. 1, а. е. 72, л. 2 – Сдружение „проф. В. Арнаудов“. Програма за участието на хора в Седмицата на камерната музика в Добрич – 2011 г.

Връщаме се отново при фотоархива, но понеже документите сега са негативи, то няма как нагледно да ги покажем, затова само даваме техните искиви данни и анотации, а този, който желае да се докосне до тяхната истинска същност, нека заповяда в ДА – Русе и всичко ще му бъде предоставено веднага на място. А дотогава – ето и данните:

47. ДА – Русе, Ф. 788, оп. 8, а. е. 6402 – Хор на учителите от Толбухин (дн. Добрич) и на здравните работници от Варна – 10 снимки – 1969 г.

48. ДА – Русе, Ф. 788, оп. 8, а. е. 6423 – Представителни хорове от Толбухин (дн. Добрич) и Стара Загора – 10 снимки – 1969 г.

49. ДА – Русе, Ф. 788, оп. 8, а. е. 6426 – Смесени хорове от Толбухин (дн. Добрич) и Разград – 10 снимки – 1969 г.

50. ДА – Русе, Ф. 788, оп. 8, а. е. 6427 – Смесени хорове от Толбухин (дн. Добрич) и Стара Загора – 10 снимки – 1969 г.

51. ДА – Русе, Ф. 788, оп. 8, а. е. 6454 – Пионерски хор при Пионерски дом – Толбухин (дн. Добрич) – 10 снимки – 1969 г.

52. ДА – Русе, Ф. 788, оп. 8, а. е. 6385. Смесен хор „Черноморски звуци“ от Балчик; смесен хор от Габрово – 10 снимки – 1969 г.

53. ДА – Русе, Ф. 788, оп. 8, а. е. 21550 – Откриване XXV международен фестивал „Мартенски музикални дни“ с изпълнение на Русенска филхармония и Представителен детски хор – Толбухин – 12 сн. – 1985 г.

Привършвайки така оптимистично този толкова интересен музикален подраздел, макар и без снимки, с Толбухинския детски представителен хор и емблематичните русенски Мартенски музикални дни, които в настоящия момент празнуват своята 60-годишнина, ние насочваме вече нашето внимание към друг културен феномен, наречен:

б) Театър

Добричкото присъствие тук не е така обемисто, както при музиката, но присъствието в него на един от колосите на съвременния, вече малко поотминал, български театър, Константин (Диди) Димчев наистина косвено ни доближава до големите в това непреходно изкуство. И, съвсем естествено е да започнем с него, с най-големия:

54. ДА – Русе, ф. 1330, оп. 1, 16 а. е. – Димчев, Константин Димитров (1933–1984) – артист – док. 1976 – 1985 г.

Роден в София на 22 апр. 1933 г.; Завършва Висш институт за театрално изкуство „Кръстю Сарафов“ (1956); Специализира режисура в Москва и Ленинград (1966-1968); Работи в театрите в Стара Загора, Плевен, Велико Търново, Толбухин (дн. Добрич) и Русе; „Заслужил артист“ (1981); Умира на 4 дек. 1984 г.

А понеже нямаме документи на актьора, свързани с Добрич, тук се задоволяваме да поставим само неговата снимка, а самият той, надяваме се, достатъчно е оставил от своя неизчерпаем творчески дух в прекрасния Добрички драматичен театър „Й. Йовков“.

Сн. 39 – К. Димчев – ДА – Русе, ф.1330, оп. 1, а. е. 16, л. 1

По-нататък сценографката на Русенския драматичен театър „Сава Огнянов“ Виолета Радкова ни е оставила една малка, но значителна и надживяваща времето следа от театъра в Добрич така:

Уилям Шекспир
Сонет 66
Зова смъртта.
До гърлото съм сит
заслугата да виждам
просякиня,
и глупостта -
в костюм от бисер шит,
и честността -
удавена във тиня,
и простия език -
невил - недраг,
и пъченето -
признак за наука,
и чистото моминство -
във бардак,
и поческите -
пръскани насука,
и нрава строг -
покарен от властта,
и гордото достойнство -
на заплата,
и творчеството -
с вързани уста,
и правдата -
във служба на лъжата.
Охотно с тази страд
се бих простил
но как да те оставя
друже мил!

ДРАМАТИЧЕН ТЕАТЪР
„ЙОРДАН ЙОВКОВ“ - ДОБРИЧ

ШЕКСПИР

МЯРА ЗА МЯРА

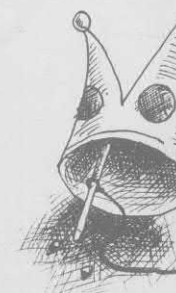
Режисьор : ЛЮБОМИР МАЛИНОВ
Сценография и костюми : ВИОЛЕТА РАДКОВА /гост/
Пластика и сценичен бой : ТАИСИЯ ЯНБАСТИЕВА /гост/
Музикална адаптация : МИХАИЛ ШИШКОВ И СИН /гост/

КНЯЗЪТ - Радомир Антонов
АНДЖЕЛО - Иван Манчев
ЕСКАЛ - Станьо Михайлов
КЛАВДИО - Красимир Демиров
ЛУЧИО - Георги Кръстев
ЛАКЪТ - Пламен Маринов
ТЪМНИЧАРЯТ - Стефан Киров
ФРЪТ - Ема Георгиева
ПОМПЕЙ - Иван Апостолов
КРЪВОЖАД - Емилия Димитрова
ИЗАБЕЛА - Светла Александрова
МАРИАНА - Грета Димитрова
ЖУЛИЕТА - Любов Николова
ФРАНЦИСКА - Ваня Михова
МАДАМ СВРЪХВРЪТ - Милена Бояджиева
Помощник режисьор и суфльор - Евгения Маркова

СЕЗОН ' 95-96

Л. Н. ТОЛСТОЙ:
"Обвържат се хората
така, че един човек
двиги всичките, а не
дат на някой случай
от обвързаната тълпа
представляват. И се
що са зле. Удивител
мала. Сплотят се з
свържат се сами пре
та. Но се окаже, че н
ва опасност, а те пре
да стоят свързани и
в ръцете на онези, ко
да властвуват."

Из "Д

55. ДА – Русе, ф.1480, оп. 1, а. е., 13, л. 15 – Програма за постановка на Шекспировата пиеса „Мяра за мяра“ от Драматичен театър „Йордан Йовков“ - Добрич със сценография на Виолета Радкова, 1985 г.

Завършвайки така с театъра, сега се вглеждаме в най-възвишеното изкуство, поезията, която при нас е представена от няколко добрички поети и писатели така:

в) Поезия

Започваме със Стоян Димитров Коев.

56. Роден на 6 февр. 1919 г. в с. Сърнец, Добричко. Учи в гимназията в Добрич. Член на Добруджанската революционна организация. От 1936 г. живее в Русе. През 1944 г. работи в ОблК на РМС, а през 1946 г. става секретар по организационните въпроси към ОК на БКП – Русе. От 1950 г. е на работа в ДМЗ „Георги Димитров“, където основава литературен клуб. Председател на литературния клуб „Зора“ към читалище „Зора“ в Русе (1989-1996). Пише повести, новели, разкази. Умира през 2002 г.

Сн. 41 – ДА – Русе, ф. 1326, оп. 1, а. е. 41, л. 1 – Портретна снимка на Ст. Коев, б. д.

КРАТКА БИОГРАФИЧНА ОПРАВКА

За Стоян Димитров Коев – работник стругар –сега пенсионер.

Роден в Добружа по време на румънската окупация. Като ученик в гимназията в гр. Толбухин е активен член на Комсомола. При провад е арестуван, съден и принуден да емигрира, получава задочна присъда от 5 год. затвор. Установява се през 1936 г. в гр. Русе. Тук работи като търговски работник но повече е безработен. По време на Девети септември е мобилизиран и като такъв взема участие в установяването на народната власт, после е назначен за политически командир в дружина, охраняваща събържените в северната част на страната. След края на войната е изтеглен на работа като функционер в Обл. комитет на РМС, а от 1946 год. е партнен работник – секретар на организационните въпроси в Окол. ком. на ВКП. През култовския период е оклеветен и снет от работа и едва през 1961 г. наказанието му е снето. От м. май 1950 год. е начинаещ работник в ДФЗ "Г. Димитров" където основа стругарство, и през третата година вече се равнява по първенците. През 1953 г. е инициатор на Стахановското движение, избран е за бригадир на първата Стахановска бригада в мех. цех. В резултат на добрата организация и високата трудова дисциплина, бригадата постига високи успехи: през 1954 г. тя изпълнява петилетния си план и заработва за следващата петилетка. През ~~1955~~ 1955 год. бригадата е на челно място не само в завода, в окръга, а и в страната: вестници и радиото често известават за големите и успехи, българско филмово дело прави документален филм за същата. В бригадата се прилагат най-новите и прогресивни методи на работа – скоростно-силното рязане на металите, личен качествен центъл, висока култура на работното място и пр. През 1956 год. Стоян Коев е назначен за майстор по производството на един от отговорните участъци в мех. цех. като такъв той работи до 1972 год. когато поради заболяване помолва да го освободят и преминава на работа като стругар в Експерименталната база, където се и пенсионира.

В обществената и културна работа той се включва още през 1951 год. като профгрупоръг, после бива избран за чл. на заводския профкомитет в културно-масовата комисия, работи като председател на библиотечния съвет, през 1954 год. е избран за председател на най-големия цех-механо-монтажния и работи като такъв 5 години. През същите години вече е включен в апарата на пропагандистите и активно използван в партийната учебна година за добрата му работа е награждаван с материални и морални награди.

Сн. 41-а. ДА – Русе, ф. 1326, оп. 1, а. е. 1 – автобиография на Ст. Коев, б. д.

58. Панайот Чивиков е роден на 27 окт. 1904 г. в Русе. Учи в русенската Мъжка гимназия, но е изключен и се прехвърля в Столарското училище. Пише стихове – стихосбирки „Другарят Христос“ (1927), „Песни на прокуден“ (1928), „Ден последен и този“ (1934) и разкази - сб. „Шлеп 3570“ (1928). През 1928-1929 г. емигрира във Франция. Чивиков влиза в кръга „Мисъл и воля“ на Георги Жеков, където публикува, става и редактор на в. „Работническа мисъл“. За своя статия против Александър Цанков е осъден по Закона за защита на държавата и отново му се налага да емигрира. През 1936 г. се установява в Испания, където се включва в Гражданската война. Завръща се през 1938 г., но веднага е арестуван заради публикувани в задграничния печат статии. След освобождението си започва работа в русенските вестници „Дунавски вестни“ и „Трибуна“ и варненския в. „Черно море“.

Извън литературните си начинания П. Чивиков работи като счетоводител, а след пенсионирането си продължава творческите си занимания, публикувайки стихотворения на испански в латиноамерикански списания.

Панайот Чивиков умира на 16 авг. 1998 г. в Русе.

92 1983
Тошево
Таша,
те все е пролет, а
та х неизбежна! Любов-
та, прелестта и свобода-
дата. За колко ти-
шат и предостоят
ностни, маджное
хора и „паяти“
а аз все кажа, че
не само тези явари,
но и хората стари,
като моят мисъл!
Чивико, просто гуде
се на твоите черти
да ми пише толко-
ва се повтаряше
образ, като извостин
чи бити ти. Затова

аз пак ще ти дам
само няколко рече, а
те са
„като сирни маж“
– единствената мисъл
приетена, която все
още не ме посещават.
Тя – галемата чистил-
ница и метла на
всичко, която я мързи
и трябва да сезаро-
ва в земята или в
гиря в крематориума!
Ех, колко му туч,
точка и мисли по
една малку отка!
хавиздра,
до като още си
живи!
Божнат
ице.

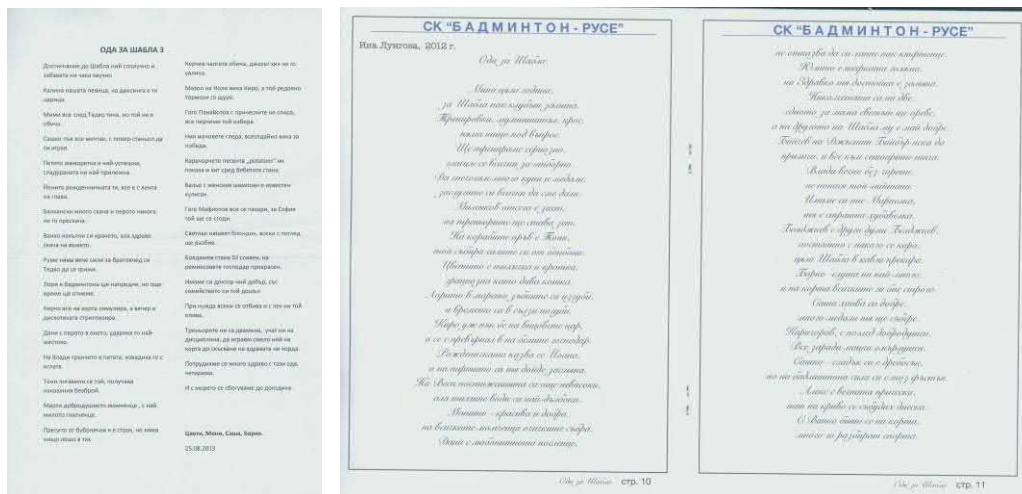
Съсучвана среща. 22
Този поет е светис като гев-
блестят неоновите светли.
Усещам нещо пее в мен:
таз вечер а тебе и моят среща.
•
Бързам, припяно е сърцето!
Стъпките стичат се в мига-
та и моят сполата моят
желала в моят самота....
•
В мен изплава твоят образ,
аз потивам в очи кораци:
ка света най-тежък е ти
и най-прекрасно моят мисъл
среща!
•
и не свари х да бера увейта,
ще те даря със звездите зори:
те видели твоите красота-
ще обича моят усудра!
Тошево
март 1983.
Божната Инес

Сн. 43, 43-а, 43-б - ДА-Русе, ф. 1457, оп. 1, а.е. 126, л. 21 – Писмо от „Бедната Инес“ от гр. Генерал Тошево, Толбухинско до П. В. Чивиков в Русе по лични и творчески въпроси. – 9 март 1983 г.

„Бедната Инес“ е псевдоним на Георги Иванов Рашков (1903 – 1986), роден в Балчик, печатар (по сведения от Жерминал Чивиков).

А на финала на този тъй възвишен поетичен раздел, нека се докоснем до нещо твърде уникално и невиджано, може би, досега – поезия в спорта, като така плавно ще преминем и към него, но в последващата подглава. А сега насочваме вниманието си към една малка цветна брошурка, озаглаве-

на „Оди за Шабла“, в която състезатели и треньори от СК „Бадминтон“ – Русе увековечават пребиваването си в Летния тренировъчен лагер в Шабла, възпявайки в мерена реч този поетичен миг от живота си така:

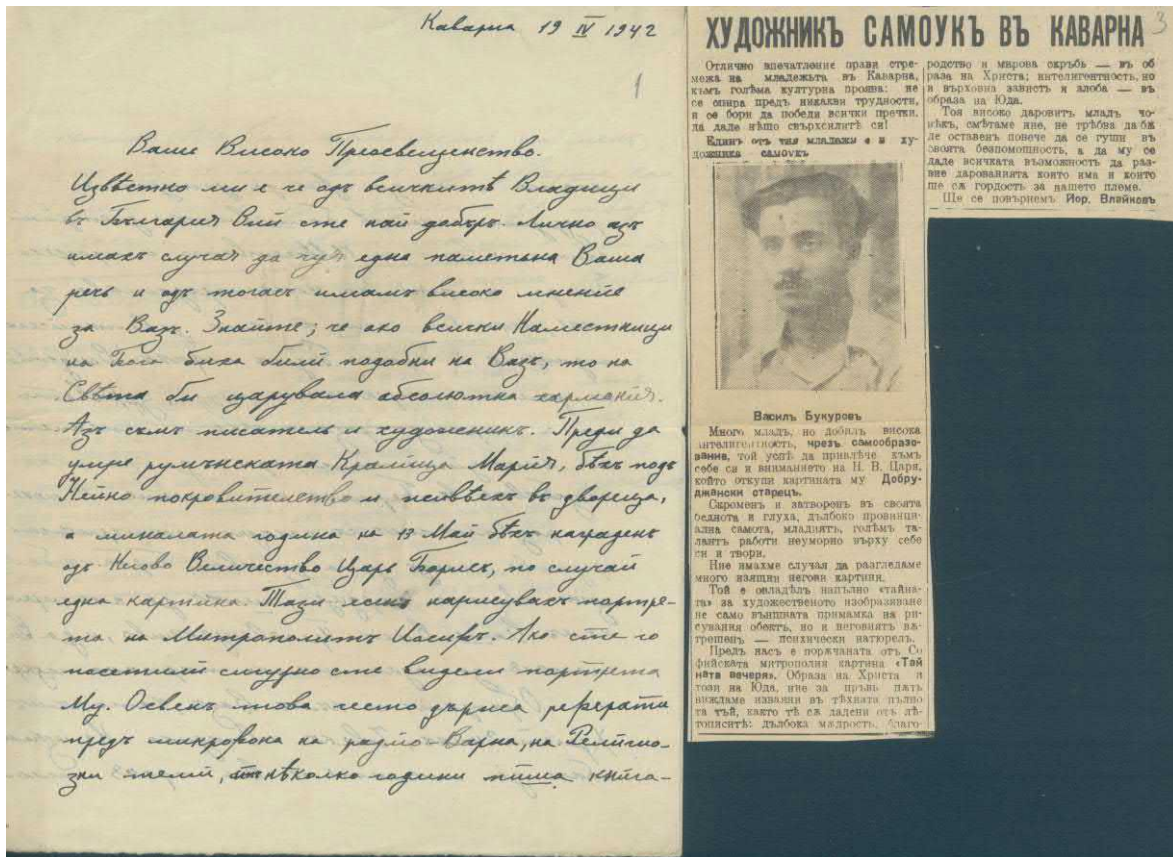
Сн. 44, 44-а, 44-б – ДА – Русе, Ф. 1536, оп. 1, а. е. 18, л. 1, 1-а, 1-б – „Оди за Шабла“ – 2018 г.

С тези патетични оди се прехвърляме от Шабла в Каварна, където ще съпреживеем болката на един „самоук“, както той се нарича, художник и само с това ще изпълним и следващата подглава:

г) Художници

"Известно ми е, че от всичките Владиги в България Вий сте най-добър. – това ще напише на 19 апр. 1942 г. от Каварна до митрополит Михаил Доростолски и Червенски в Русе бъдещият придворен художник на цар Борис III, Васил Букуров и ще продължи. – Знайте, че ако всички Наместници на Бога биха били подобни на Вас, то на света би царувала абсолютна хармония." Ала тази хармония, изглежда, все още не е спходила младия художник

от Каварна Васил Букуров и това го кара да потърси владиковата помощ за своето лечение, което прави с това свое писмо така:

Сн. 45. ДА – Русе, Ф.547К, оп. 2, а. е. 149. Писмо на художника В. Букуров от Каварна до митрополит Михаил Доростолски и Червенски в Русе с молба за помощ за лечение и приложена изрезка от вестник за него. – 19 апр. 1942 г.

Но ето как, след художника, неусетно дойде и обещаната по-горе последна подглава, наречена:

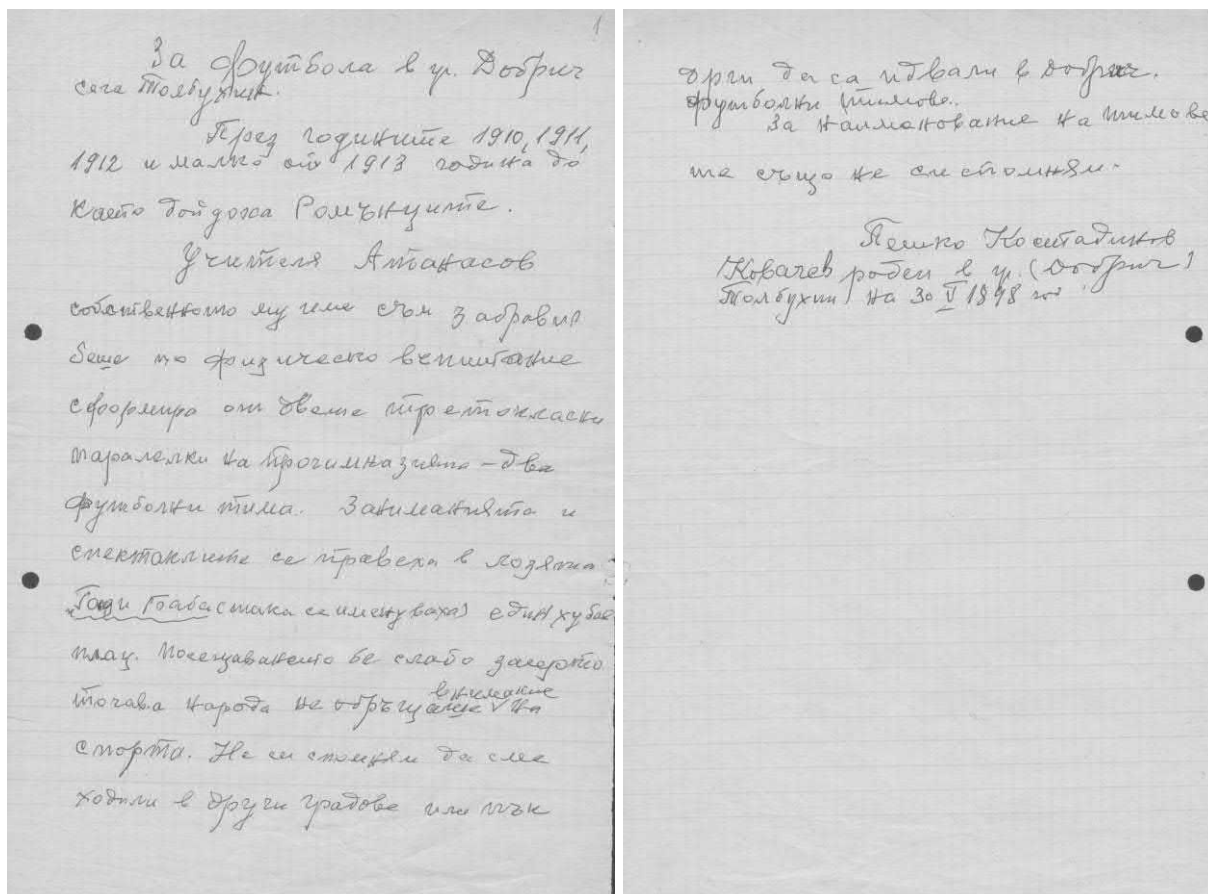
д) Физкултура, спорт, туризъм

И както там, по-горе, четохме одите за Шабла, сега виждаме и самите автори, събрани заедно в две общи снимки на летния си лагер в Шабла.

57. ДА – Русе, Ф. 1536, оп. 1, а. е. 45, л. 3, 5. Снимки на тренъорите и състезателите от СК „Бадминтон“ – Русе на летен тренировъчен лагер в Шабла. Цели фиг. – б. д.

А за финал, с лека усмивка поглеждаме краткия спомен на бай Петко за футбола в Добрич през годините 1910 – 1912 и 1918 – 1920, който изглежда така:

58. ДА – Русе, ф.1162, оп. 1, а. е. 311, л. 1. Спомени на Петко Константинов Ковачев за футбола в Добрич, б. д.

И след този сладък спомен, спокойно може вече да приключим тази толкова интересна Втора глава и се насочим към:

III. ПРОМИШЛЕННОСТ И СЕЛСКО СТОПАНСТВО

Както е известно, днес Добрич е съвременен промишлено-аграрен и транспортен център на Добруджанския край, един от десетте най-големи градове на България – важен културен, икономически и административен център в североизточния икономически регион на страната. Икономическият профил на Добрич се определя от хранително-вкусовата промишленост, която дава над 50% от обема на градската промишленост, а също така и леката промишленост. Богатата селскостопанска област осигурява ценни суровини.

Специфичните дадености на региона са предпоставка за развитие на селското стопанство като един от приоритетните отрасли в икономиката на областта. В Добрич се произвежда висококачествена продукция, която се преработва на място и е конкурентоспособна както на вътрешния, така и на външния пазар. Обработваемата земеделска земя в землището на общината е 7700 ха. Основни селскостопански култури са пшеница, царевица, слънчоглед. Структуроопределящ отрасъл в общината е хранително-вкусовата промишленост. Солиден е дялът в национален мащаб в производството на млечни произведения, хляб и сладкарски изделия, олио и маргарин, вина и спиртни напитки. Градът е домакин на най-голямото селскостопанско изложение в страната „Селското стопанство и всичко за него“. Значителен дял от икономиката на града заема леката промишленост с производство на мъжка и дамска конфекция, мебели, платове, кожи, жакардови изделия.

Изключително благоприятното съчетание на природно-климатичните условия в региона са реална предпоставка за високата степен на развитие на селското стопанство. То винаги е било и сега също е един от приоритетните отрасли в икономиката на областта. Освен център на голям селскостопански регион, община град Добрич разполага с добре оформен промишлен комплекс. В града са развити отраслите на хранително-вкусовата промишленост (производство на млечни произведения, колбаси, макаронени изделия, вина и спиртни напитки, безалкохолни напитки; продукти от птиче месо, брашно, хляб и сладкарски изделия), леката промишленост (производство на мъжко и дамско облекло, облекла от кожи, мебели и обувки), машиностроене (производство на акумулатори, машини и съоръжения за млекопреработване, полуремаркета и контейнери, селскостопански машини, радиатори и филтри за леки и тежкотоварни автомобили, пластмасови изделия), строителство (строителство на сгради и съоръжения, проектиране, гражданско и промишлено строителство). Друга форма на развитие на търговията е организирането на ежегодни панаири и изложения от национален и международен мащаб, като „Селското стопанство и

всичко за него“, „Национална борса за семена и посадъчен материал“, „Пчеломания“, „Торго, вина и деликатеси“, „Произведено в България“, като съществена е ролята на „Добрички панаир“ АД за тяхното успешно провеждане. На този така пъстър и разнообразен фон, документите, които понататък показваме влизат в съзвучие с него и нагледно доказват нашите думи така:

59. ДА – Русе, Ф. 37К, оп. 1, а. е. 61, 76 л. Писма с Ченко Йорданов – Добрич относно снабдяване със стоки: сноповързачки, лозови пръскачки, шевни машини, сита и др. – док. 1941 – 1943 г.

Тези писма няма как да покажем, понеже са цели 76 листа, но интересното свидетелство на Петър Петров изглежда така:

60. ДА – Русе, ф. 1226, оп. 1, а. е. 14 Свидетелство на Петър Петров за завършен кооперативен курс за подготовка на касиер-деловодители за земеделски кредитни кооперации при клона на Българската земеделска и кооперативна банка в Добрич. – 16.05.1942 г.

Следващите 217 листа с кореспонденция на Сапунена фабрика “В. Бъчваров” от Русе с маслодобивни фабрики в Добрич, Попово и др. няма как да ви покажем по обясними причини, затова само ги споменаваме като

даденост тук, а комуто притрябват и подробните текстове, може веднага да ги получи в ДА – Русе. Иначе анотацията изглежда така:

70. ДА – Русе, Ф. 78К, оп. 2, а. е. 20, 217 л. – Сапунена фабрика „В. Бъчваров“ – Русе – Писма с маслодобивни фабрики в Добрич, Попово, Плевен, Павликени и други, относно наряди за доставка на масло, мастни киселини и други. – док. 1947 г.

А оттук нататък зашеметяващо се подреждат договорите за социалистическо съревнование така:

71. ДА – Русе, Ф. 410Б, оп. 2, а. е. 8 – Договор за съревнование между кооператорите от МТС – Генерал Тошево и ТКЗС – Борово, доклад и др. за изпълнението му. – 1956 г.

72. ДА – Русе, ф. 1137, оп. 3, а. е. 56 – Договори за социалистическото съревнование със завода „Галата“ – Варна и фабрика за бутилиране на пиво в гр. Толбухин (1973 и 1975 г.).

73. ДА – Русе, ф. 766, оп. 3, а. е. 84 – Договори за дружба с търговски бази в Толбухин и Плевен за сътрудничество и взаимопомощ през VII-та петилетка 1976 – 1980 година.

74. ДА – Русе, ф. 606, оп. 3, а. е. 109 – завод Ал. Атанасов – Русе – Годишни справки за резултатите от междузаводското съревнование с Толбухин (Добрич), Хасково и Ямбол – 1977 г.

75. ДА – Русе, ф. 606, оп. 3, а. е. 113 – завод Ал. Атанасов – Русе – Договор за съревнование, дружба и взаимопомощ между заводите: „Александър Атанасов“ – Русе, „Добруджанска мебел“ - Толбухин (Добрич) , „8 конгрес“ - Ямбол и „Н. Терзиев“ – Хасково – 1977 г.

76. ДА – Русе, ф. 706, оп. 3, а. е. 13 - Договори за провеждане социалистическо съревнование с предприятията за горивни и строителни материали във Варна и Толбухин – 1978 – 1979 г.

77. ДА – Русе, ф. 735, оп. 4, а. е. 39 – Птицекомбинат – Русе – Договор за водене и отчитане социалистическото съревнование с птицекомбинатите в Толбухин (дн. Добрич) и Стара Загора – 1980 – 1983 г.

78. ДА – Русе, ф.1080, оп. 3, а. е. 41 - Протоколи и справки за социалистическото съревнование с домостроителните комбинати в Бургас, Варна, Пловдив, Стара Загора и Толбухин – 1980 – 1986 г. – 167 л.

А на финала научноизследователски институти и научни работници регистрират своето документално присъствие в ДА – Русе по следния начин:

79. ДА – Русе, ф. 1115, оп. 4, а. е. 48 – Научноизследователски и научно-конструкторски институт по селскостопанско машиностроене – Русе - Работен план по тема БС-9/81 между ПО "Ростселмаш", СССР и СК "Метал", Толбухин (дн. Добрич) за 1985 г., с приложения – 1985 г. – 75 л.

80. ДА – Русе, ф. 1526, оп. 1, а. е. 141. – Поздравителни телеграми от ОК на БКП Разград, Русе, Силистра, Ямбол, Толбухин и др. до проф. к.т.н. инж. М. Кънев по случай удостояването му със званието „Заслужил деятел на техниката“. – 24.05.1986 г.

81. ДА – Русе, ф. 1279, оп. 4НИ, а. е. 21 –Институт за автоматизация на инженерния труд – Русе – Автоматизирано проектиране на технологични процеси за механична обработка на ротационни детайли в завод „Метал“ – Толбухин (дн. Добрич) – 1987 г. – 18 л.

82. ДА – Русе, Ф. 1437, оп. 1, а. е. 42. Преписка на Еберхард Унджиян със старши научен сътрудник Лозан Митранов от Института по пшеница и слънчоглед „Добруджа“ в Генерал Тошево за сорта „Крилат фасул“. – 1995 г.

А понеже животновъдството е част от селското стопанство, а хората са тези, които го обслужват и за тяхното здраве, и здравето на животните е нужно да се грижат специално обучени за това медицински работници, то сметнахме за необходимо да обособим и подредим този единствен подраздел на тази глава така:

а) Лечебно и ветеринарно дело

83. ДА – Русе, Ф. 167К, оп. 1, а. е. 6, 235 л., л. 221 – 227
Протокол № 4 / 31 ян. 1909 г. от заседание на Градско общинско управление – Бяла.

Решения за: 1. приема оставката на градската акушерка Мария Антонова от с. Курт Бунар (дн. гр. Тервел);

84. ДА – Русе, Ф. 26К, оп. 1, а. е. 26, 31 л. – Преписка с МЗДИ и Областна ветеринарна служба – Добрич и околийските ветеринарни лекари по констатиране и изследване болестта „дурин“. Сведения за развоя на болестта чума и червенка и решения за убиване на шапни коне. – 1942 г.

85. ДА – Русе, Ф. 26К, оп. 1, а. е. 29, 80 л. Преписка по провеждане изкуствено осеменяване на кобилите в заразените от болестта дурин зони в околиците: Балчишка, Добричка, Силистренска и др. План и протокол за провеждане изкуствено осеменяване през 1943 г. и откриване на държавни жребцови станции. – 1942 – 1943 г.

И след като така компетентно обгрижихме здравето на хора и животни, време е вече да обърнем внимание и на духовното здраве на будния добрички гражданин, което ще направим в следващата четвърта глава така:

IV. ДУХОВЕН ЖИВОТ

След Освобождението във Варненско-Преславска епархия, според административното разпределение на страната от 1880 г., влизат: Варненска, Балчишка, Добричка, Провадийска, Новоселска (Дългополска), Шуменска, Преславска, Ескиджумайска (Търговишка) и Османпазарска (Омурташка) околии. През 1882 г. седалището на Варненско-Преславска епархия се премества от Шумен във Варна. През този период от диоцеза на епархията отпада Манкалска околия, която преминава към Румъния. От 1913 г. до 1940 г. от състава на епархията отпадат Балчишка и Добричка околии. В края на 1952 г. Варненска и Преславска епархия се състои от четири духовни околии: Варненска, Шуменска, Добричка и Провадийска. От 1 януари 1953 г. се образува Търговищка духовна околия, която излиза от състава на Шуменска.

На 23 октомври 1937 г. почива митрополит Симеон.

На 26 декември 1937 г. за Варненско Преславски митрополит е избран Йосиф, който ръководи Епархията до 1988 г.

На 26 февруари 1989 г. на овдовелия Варненски и Преславски митрополитски престол е избран митрополит Кирил.

На Четвъртия църковно-народен събор (2 – 4 юли 1997 г.) епархията получава наименованието Варненска и Великопреславска.

На 23 дек. 2013 г. за митрополит Варненски и Великопреславски е избран митрополит Йоан.

Обхождайки така подробно историческия развой на Варненската и Преславска епархия, ние насочваме вече вниманието си към нейното светло начало и първенстващия ѝ владика по следния начин:

а) Църква

Митрополит Симеон Варненски и Преславски

Той е роден със светското име Одисей Николов Попов в град Бургас през 1840 година, но произхожда от стар български род от село Факия. Негов по-голям брат е първият кмет на Бургас след Освобождението Нико Попов. По мъжка линия се родее с фамилията на Стефан Караджа, а по женска – с българо-албански род от Арбанаси до Велико Търново. Началното си образование Одисей получава в гръцкото училище в града, тъй като българско не съществува. През 1856 г. той постъпва в патриаршеското богословско училище на остров Халки. Тук под влияние на съучениците му у него се пробужда българско самосъзнание. След завършване на богословското си образование през 1863 г. приема името Симеон в Хилендарския манастир, където се замонашва.

През 1870 г. той приема духовен сан и става протосингел на Видинския митрополит Антим. След избирането на Антим за български екзарх той отива с него в Цариград, където става екзархийски протосингел. На 21 август 1872 г. е избран и ръкоположен за митрополит на Варненска и Преславска епархия. Митрополит Симеон възглавява своята катедра в продължение на 65 години (1872 – 1937) – случай без прецедент в целия православен свят. Той не само строи катедралата във Варна (1880 – 1919) и множество храмове в своята епархия, но е инициатор за издаването на „Църковен вестник“ (от 1900 г.) и за синодалния превод на Библията (1925 г.), стои и в основата на развитието на духовното образование в България. Допринася много за духовното развитие на народа и утвърждаването на православната вяра. Постоянен член на Светия синод (1874 – 1913) и негов председател (1888, 1902 – 1905). Участва в уреждане на църковната организация в Княжество България и реформирането на Екзархийския устав.

Подпредседател на Учредителното народно събрание през 1879 година, като е част от групата на 12 консерватори, които отказват да подпишат Търновската конституция. Народен представител е в няколко парламента. Превежда от гръцки език редица извори за българската история, като посланията на св. Климент Римски, посланието на Цариградския патриарх св. Фотий до българския княз Борис I (1917), писмата на блажени Теофилакт Охридски, архиепископ български (1938) и др. От 1881 г. е дописен член, от 1884 г. редовен член на Българското книжовно дружество, а от 1929 г. почетен член на Българската академия на науките. Умира на 23 октомври 1937 г. във Варна, където е и погребан.

А документите за Добрич, свързани с това най-светло име от българската църковна история по-нататък сами нека говорят за тези наши слова:

16

В. № 408

МАРТ 3 ДЕНЬ 1894 Г

Гр. ВАРНА

№ 415

Митрополит

ДА

до Мегово вискокопрое
свещенство Св. Доростолски и Червен-
ски Митрополитъ Григорийа Госта-
вина Григорийа

Въ Русе

Ваше вискокопроеосвещенство,

Имаме честъ да съобщимъ на Ваше
вискокопроеосвещенство че сме предписали свѣта-
сно съ писмото ви отъ 23 миналий мѣсѣцъ
подъ № 321 на подвѣдомственикъ на Дворца
Арамергейски Намѣстникъ, да покаже ба-
гауртскии Георгиевски свещеникъ в мѣстобудва
во второ разпорѣждане сѣлото Сурѣд-Несѣ.
Пургетоудѣлаване се на свѣтителски
то ви молитви и оставане

На Ваше вискокопроеосвещенство
со дружнѣ братѣ

+ Варненскии и Плискавскии Симеонъ

Където живее и да се
име предъ видъ когато се уреди
руси и сурѣд

86. ДА – Русе, Ф. 43К, оп. 1, а. е. 192, л. 16 – Писмо от митрополит Симеон Варненски и Преславски до митрополит Григорий Доростолски и Червенски в Русе със съгласие свещеникът от с. Горско, Добричко да обслужва и с. Балик, Добричко. Варна. 3 март. 1894 г. Оригинал. Ръкопис – Публикувано в: Билчев, Т. Митрополит Симеон Варненски и Преславски. Писма. 1873 – 1936 г. В. Търново, 2007 г. с. 51, писмо № 35

9

№ 4005
15 декември 1913 год.

До Вегово Благотворителство
свещеника Илия Р. Сабунджиев,
Архиерейски Наместник,
въ гр. Добрич.

ИЛИЯ БЛАГОТВОРИТЕЛСТВО,

Съ неизбърна скръб прочетохте Вашето писмо от 10-и декември под № 555, съ което ми съобщавате думите размишления между Васъ и Блиската Вартолена. Така, настана вече време да се тури прѣграда на сношенията ни съ Васъ, съ другата благотворителна сбираница и съ старобратия християнски добричкото намѣстничество. Повече отъ четиредесет години преди радости на пхти, при скърби и болки често, сме работили заедно съ служажето въ това намѣстничество свидетелство за малкото христоло стадо, които живѣе тамъ. Писано бѣше тѣзи хубава и богата частъ отъ нашето прѣкрасно отицество, населена отъ събудети, прѣдприемчиви, трудолюбиви, благочестиви, трезвени и здрави думовно и тѣлесно наши сънародници да надне въ рацѣта на съседни, на които никога нико зло не сме сторили. Писано бѣше да видимъ тѣзи наши съседни, докато въ новата земя като приятели, божествъ, да искате да отнематъ постепенно отъ тайното население всичко, което го отличава отъ тѣхъ. Като си спомниме всичко това, не можемъ да не дигнемъ очи и душа къмъ истинския на вѣчната правда и да му се покланяемъ, той да възведе на приемителетъ на всичко това споредъ словото си, което е истина.

А неизбърнато на новитѣ духовни власти въ Добричко е да обезличатъ тайното българско население, това се вижда много

87. ДА – Русе, Ф. 547К, оп. 2, а. е. 212, л. 9-10 – Писмо от митрополит Симеон Варненски и Преславски от Варна до архиерейския наместник в Добрич Илия Р. Сабунджиев за съдбата на българите и църквите им там под румънска власт. Варна. 15 дек. 1913 г. Препис. Машинопис. – Публикувано в: Билчев, Т. Митрополит Симеон Варненски и Преславски. Писма. 1873 – 1936 г. В. Търново, 2007 г. с. 60 – 64, писмо № 38

Така приключваме с дядо Симеон и Добричката църква, като за финал даваме само исковите данни на два документа, свързани с цяла Добруджа, като не забравяме да подчертаем, че Добрич е нейният най-главен и първенстващ град, който също така присъства и в тези документи:

88. ДА – Русе, ф. 43К, оп. ,1, а. е. 1273 – Писма и сведения за състоянието на църковните имоти в Добруджа – 5.11.1940 г. – 436 л.

89. ДА – Русе, ф. 43К, оп. ,1, а. е. 1276 – Отчети за християнските дружества в Добруджа – 1940 г. – 612 л.

А понеже останаха и няколко документа, които не могат да се вмесят в нито една от горните традиционни глави на книгата, то обособихме и една последна, самостоятелна глава, в която да покажем и тях така:

V. ДРУГИ

А за начало нека тръгнем от Добрич и неговия най-внушителен монумент – мемориалния комплекс с паметник на хан Аспарух така:

90. ДА – Русе, Ф. 788, оп. 7, а. е. 153, л. 12, сн. 4 – 1982/479 – Обмяна на опит в редакцията на ОЦФФФ – Толбухин (дн. Добрич) – мемориален комплекс „Аспарух“ – 1982 г.

В Добрич е направен прекрасен мемориален комплекс с паметник на Хан Аспарух. Именно този паметник е най-големият на хан Аспарух в цялата страна. Монумента е направен от архитект Иван Николов и скулптора Величко Миневков. Официалното откриване е през 1981 година, когато се чества 1300 годни от създаването на Българската държава. От създаването му до днес около него се правят честванията по повод най-големия български празник- 3-ти март.

През 2014 година са направени промени и подобрения по проект. Поставено е красиво осветление, което нощем озарява хан Аспарух в невероятни багри. Водното огледало към комплекса е ремонтирано из основи. Пешеходните настилки са доста остарели и са подменени. Подменена е растителността и е направено допълнително озеленяване. Паметника и мемориалния комплекс са третирани със специални вещества, които не позволяват задържането на боя, защото често стават платно на уличните артисти и осъмват изрисувани с графити.

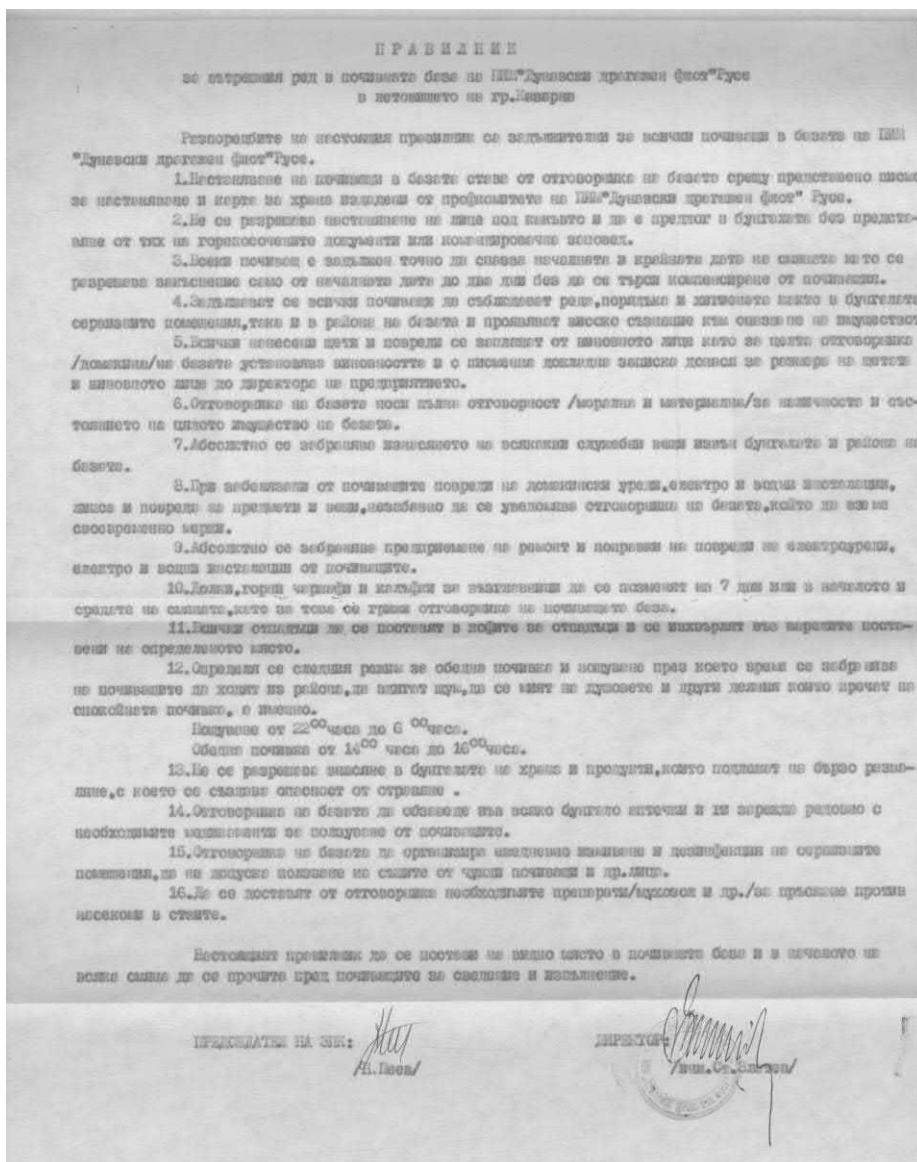
По повод 3-ти март мемориалния комплекс е озарен с цветовете на националното знаме на България.

През 2010 година е организирана кампания за цялата страна под надслов „Избери символ на своя град“, като гласуването продължава от 15 юли до 15-ти август и в него вземат активно участие почти 20 000 души. Спечелилите символи са нарисувани от карикатуриста Ивайло Нинов. За град Добрич именно мемориалният комплекс „Хан Аспарух“ печели надпреварата за символ с над 200 гласа. Зад него остават прочутият хляб Добруджа, етнографският комплекс и футболният отбор на града.

Паметникът е място за преклонение и почит към създателя на Българската държава. Често могат да бъдат видени цветя и венци около него, а възрастните хора идват често при мемориала, за да си починат и да помълчат в знак на уважение.

И така, след като и ние се поклонихме пред великия хан, следва малко да напуснем града и посетим неговите курортни места по морето, на които също би могло да се направи поклон.

Започваме с Каварна и с един малко неочакван и нетрадиционен за морския град документ – Правилник за вътрешния ред. Но понеже той е за почивната база на Дунавски драгажен флот – Русе в града, обяснимо го приемаме и показваме така:

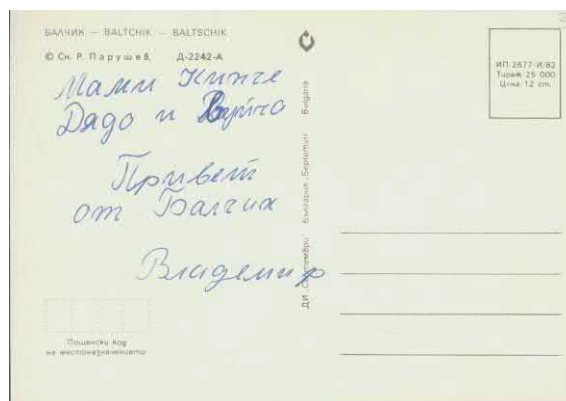

91. ДА – Русе, Ф.689, оп. 3, а. е. 3 – Правилник за вътрешния ред в почивната база на Дунавски драгажен флот – Русе в Каварна. б. д.

А от Каварна отиваме вече на море в Балчик и заедно с Х. Теохарова и К. Балабански прекрасно плажуваме през 1968 и 1982 г.

92. ДА – Русе, Ф. 1111, оп. 1, а. е. 64, л. 1. Групова снимка на Х. Теохарова, съпруга ѝ, семейство Пеневи и семейство Дамянкини в Балчик. 7,5/11 – 1968 г. – сн. 53

93. ДА – Русе, Ф.1159, оп. 1, а. е. 101. Картичка от децата на К. Балабански с поздрав от Балчик. – 1982 г. – сн. 54 и 54-а

А вече, съвсем на финала, потапяме разгорещените си от прекрасните разходки из дивния Добрички край тела в пенливите морски вълни край открития през 1969 г. приказан курорт Албена, след което кротко полягаме на златистия му плаж, откъдето и слагаме края на тази наша толкова интересна добричка книга. А на всички вас, които сега се докосвате до нея пожелаваме приятно четене.

94. ДА – Русе, Ф.1132, оп. 1, а. е. 371, л. 1. Илюстрирана картичка от курорт „Албена“ до Г. Ангелов от негови близки и роднини. – 1975 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ОБЕСТВЕНО-ПОЛИТИЧЕСКИ ЖИВОТ	5
1. Общественици и обществени организации	6
2. Поборници, опълченци, участници във войни и бунтове	16
II. ПРОСВЕТА И КУЛТУРА	23
1. Училище	23
а) Юбилейна книга на Русенската народна мъжка гимназия „Княз Борис” – Русе, 1935 г. - възпитаници	
б) Извънучилищни дейности	
2. Култура	31
а) Музика	
б) Поезия	
в) Художници	
г) Физкултура, спорт, туризъм	
III. ПРОМИШЛЕННОСТ И ГОРСКО СТОПАНСТВО	51
а) Лечебно и ветеринарно дело	
IV. ДУХОВЕН ЖИВОТ	56
а) Църква	
V. ДРУГИ	61

РЕГИОНАЛЕН ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ – ДОБРИЧ

Тодор Билчев, Цветомира Димитрова - съставители

ДОКУМЕНТИ ЗА ДОБРИЧ И ДОБРИЧКО, СЪХРАНЯВАНИ ВЪВ ФОНДОВЕТЕ НА ДЪРЖАВЕН АРХИВ - РУСЕ

Българска, първо издание

Редактор: Цветолин Недков

Рецензент: Камелия Койчева

ИЗДАТЕЛСТВО

gabriell-e-lit

www.gabriell-e-lit.com
e-mail: gabriell-e-lit@mail.bg

Формат 210x297
Обем 66 стр.

Печат

zape4at.com